Է. ՏԱՐԻ 1974 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 5 ՆԱԻԱՍԱՐԴ 4383 – Հ. Տ. 15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – Ն. Տ. 27 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – ՀԻՋՐ. 11 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1308 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌وك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան համար Բարձրագոյն օրինակներ օտարերկրի	160
Կիսամեայ	80
Եռամսեայ	40
Տարեկան	200
Կիսամեայ	100
Եռամսեայ	50
Մեկ ամիս	20
Տարեկան գնուած Գրաքննութեան վրայ	6
Կիսամեայ գնուած Գրաքննութեան վրայ	3

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 15 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԱՍԷՐ ԵՒ ՀԱԿԱՌՈՒՍ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պուլկար մամուլը միահամուռ կը գնահատէ Կայս. Կառավարութեան չբնջահայեաց իմաստութիւնն, որով Մակեդոնիոյ երկու պուլկար եպիսկոպոսաց Պէրաթներն արդէն շնորհեց, և երրորդին ալ որոշած է շնորհել՝ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն ընդունելուն պէս։ Թ-յէլի իրազեկ թղթակիցն ի Սոֆիա, Սբը Տոնալտ Մաքէնզի Ուալլաս, երբեմն Կ. Պոլսոյ թղթակից ապա Լոբտ Տըֆրէնի քարտուղար ի Փոխարքայութեան Հնդկաստանի, պուլկարական գործոց վրայ իւր վերջին թղթակցութեամբ (19 օգոստոս) կ'ըսէ թէ Պուլկարաց մէջ տակաւ կը հաստատուի սա համոզումն թէ քաղաքականապէս աւելի շահաւոր է սերտիւ յարեալ մնալ Թուրքիոյ քան Ռուսիոյ հովանաւորութեան ներքեւ մնալել վերստին։ Պուլկարիոյ կառավարութեան կարծեաց յայտարար լրագիրք կը զուգակշռեն Ռուսիոյ և Թուրքիոյ նախկին և արդի ընթացքը Պուլկարիոյ նկատմամբ, և արդի վիճակին մէջ սա եզրակացութեան կուգան թէ Օսմ. Տէրութեան քաղաքականութիւնն աւելի օգտակար է պուլկար ազգին համար քան նախկին «ազատարար» Տէրութեան (Ռուսիոյ) քաղաքականութիւնը։

Սվոբոդա, Պ. Սթամպուլովի թերթը, սա կերպիւ կը խօսի. «Երկու միլիոն Պուլկարներ երեսուն տարիէ հետէ զուրկ մնացեր էին հոգեւոր հովիւներէ։ Տասն տարիէ ի վեր շինուած եկեղեցիներ տակաւին չէին օծուած։ Շատ մը գիւղեր քահանայ չունէին իրենց հոգեւոր պիտոյից համար։ Տասն—տասն և հինգ տարեկան աղջիկայինը որք դեռ չէին մկրտուած։ Ամոյի մնացեալ վանքեր յոյն կղերին շահախնդրութեան գործիք դարձած էին։ Ամէն կողմ եկեղեցական անիշխանութիւն և անկարգութիւն կը տիրէր։ Արդ, երեսուն տարւոյ լռութենէ ետքը, Օսմ. Կայս. Կառավարութիւնը կը հաճի այս երկու միլիոն Պուլկարաց հոգեւոր պէտքերը գոհացնել, իսկ Ռուսիա կը բացագանչէ՝ «Պուլկարք եպիսկոպոսներու պէտք չունին....» Թէպէտ Ցունաց Պատրիարքարանն ի վաղուց անտի հակառակ է մեր պուլկար ազգութեան, բայց արդի պարագային մէջ իւր հակառակութիւն կը նսեմանայ Ռուսիոյ հակապուլկար ընդդիմութեան և ատելութեան առջեւ։»

Սվոբոդա չի կրնար իւր զարմանքը զսպել ի տես այս անհաւատալի փոփոխման։ «Ռուսիա, օրթոտոքս Ռուսիա, այն Ռուսիան որ դարերով պատերազմեցաւ Օրթոտոքսութեան համար, այժմ դիւանագիտական հակառակութեան մէջ կը դտնուի հանդէպ Թուրքիոյ, սա միակ պատճառաւ թէ Օսմ. Կայս. Կառավարութիւնն հաւանեցաւ Մակեդոնիոյ մէջ պուլկար եկեղեցւոյ հաստատման։ Հիմա կարելի՞ է հաւատալ թէ Ռուսիա մեր բարիքը կ'ուզէ, և սլաւոնական և օրթոտոքս զգացմամբ տոգորեալ է։.... Ցարդ կ'ըսէին մեզ թէ Ռուսիա հեռացուց Ալէքսանդր իշխանն, որովհետեւ օրթոտոքս դաւանութեան չէր պատկաներ, և սլաւեան-օրթոտոքս գաղափարին համաձայն չէր գործեր։ Եթէ ոչ ըսուեցաւ մեզ թէ Ֆերտինանտ իշխան, իբրեւ կաթոլիկ, գործիք է կաթոլիկ Տէրութեան մը, և հետեւապէս, օրթոտոքս ազգի մը պետ ճանչուելու չէ։ Բայց հիմա ի՞նչ կը տեսնենք։ Դերերը փոխուած են։ Մահմէտական Տէրութիւն մը կը հաճի որ օրթոտոքս ժողովրդի մը եկեղեցական գործերն ըստ արժանւոյն կառավարուին, մինչ այս բանիս կ'ընդդիմանայ օրթոտոքս Ռուսիա, չուզելով որ պուլկար եպիսկոպոսք իրենց Պէրաթներն ընդունին։ Կաթոլիկ Տէրութիւններ համամիտ կը դտնուին ի Մակեդոնիա օրթոտոքս եպիսկոպոսներու առաքման, իսկ Ռուսիա չուզեր որ Թուրքիոյ հպատակ պուլկար ժողովրդեան մը եկեղեցական գործերը կարգի կանոնի մտնեն։ Աշխարհ վեր ի վայր դարձեր է իրօք։... Խնդիր է թէ Ռո՞ւսք թէ Թուրքերն Օրթոտոքսութեան աւելի նպաստաւոր ընթացքի մը կը հետեւին այս խնդրոյ մէջ։»

Պ. Սթամպուլովի լրագիրը կ'եզրակացնէ թէ Օսմ. Տէրութեան ամբողջութեան անվթար և հաստատ պահպանումը բաղձալի է պուլկարական տեսակէտով եւս, յօգուտ պուլկարական հայրենեաց. որովհետեւ հիւսիսային Տէրութեան ոտնձգութեանց դէմ ինքզինք պաշտպանելու համար Պուլկարիա հզօր բազուկի մը կը կարօտի, և Թուրքիոյ կողմէ վայելած պաշտպանութեան փոխարէնն ալ կրնայ մատուցանել, Եւրոպեան Թուրքիոյ կողմէ Օսմ. Տէրութեան իբրեւ պատուար ծառայելով։ «Պուլկարք ո՛ր աստիճան կը բաղձան իրենց ազգային գոյութեան պահպանման, նոյնպէս կը բաղձան Օսմ. Տէրութեան ամբողջութեան անվթար պահպանման», կ'ըսէ Սվոբոդա. որովհետեւ ռուս քաղաքականութեան ընթացքը ցոյց տուած է անհերքելի կերպիւ թէ ռուս դիւանագէտք զՊուլկարիա գործիք կ'ուզէին ընել, և ո՛չ թէ իսէր պուլկար ազգութեան կը պաշտպանէին ցայսվայր, և երբ Պուլկարք ռուսական հովանաւորութեան ներքեւ մնալ չուզեցին, ռուս դիւանագէտք սկսան Պուլկարիոյ դէմ չարժիլ։

Թ-յէլ ինք և իւր թղթակից կը հետեւցնեն թէ Օսմ. Կայս. Կառավարութիւնն իմաստուն քաղաքականութեան մը կը հետեւի իրեն հետ հաշտ և համաձայն պահելով պուլկար ժողովուրդն։ Ալէքսանդր իշխան, իւր իշխանութեան դէպ ի վերջերն, երբ Ռուսիոյ կողմէ չատ կը նեղուէր, զինուորական պայմանագիր մը կնքեց գերիշխան Վեհապետին Կառավարութեան հետ, որուն համեմատ օսմ. եւ պուլկար զօրքեր միասին պիտի դիմադրեին օտար յարձակմանց, մէկ հրամատարի տնօրինութեան ներքեւ։ Բայց այս գաղափար այն ժամանակ չատ ժողովրդական չեղաւ, և հիմակ ալ Թ-յէլի իրազեկ թղթակիցը կանխահաս կը համարի։ Պուլկար ազգին տգէտ մեծամասնութիւնն ուսեալ փոքրամասնութեան չափ չի հասկնար տակաւին թէ դերերն ո՛րչափ փոխուած են, թէ ի՞նչպէս առաջուան «ազատարարն» այժմ Պուլկարիոյ ինքնուրոյն գոյութեան հակառակորդն է, մինչ Օսմ. Տէրութիւնն հիմակ ամենէն աւելի շահուն Պուլկարիոյ ինքնուրոյն գոյութեան պահպանման մէջ։ Պ. Սթամպուլով լաւ կը հասկնայ սոյն փոփոխութիւն, և Ժամանակէ մ'ի վեր մանաւանդ իւր որոշ քաղաքականութիւն է հաշտ և բարեկամաբար վարուիլ Օսմ. Կայս. Կառավարութեան հետ։ Պուլկար վարչապետն ըստ այսմ հրահանգ տուեր է Տքթ. Վուլքովիչի, Կ. Պոլսոյ պուլկար գործակատարին, որ ի մայրաքաղաքս վերադարձէն յառաջ, ներկայ դտնուեցաւ Ֆերտինանտ իշխանի գահերիցութեամբ գումարեալ նախարարական խորհրդոյ մը։

* * *

Ռուս կառավարութեան կողմէ Սերպիոյ զրկուած Պերտան հրացանք 70,000 հատ են, և ո՛չ 20,000, ինչպէս հեռագրական գործակալութիւն մը ծանոյց անցեալ օր։ Ասոնց հետ կան հինգ միլիոն փամփուշտներ։ Բաց աստի, Վիեննայի լրագիրք կ'ըսեն թէ այս զէնք և փամփուշտ ռուս կառավարութեան կողմէ նուէր մը չեն Սերպիոյ, որ գնած է զանոնք 5 % տոկոսաբեր դանձատոմսեր տալով ի փոխարէն։

—Խորհրդաւոր դէպք մը կը ծանուցուի Պելկրատէ։ Ի Թոմոյա քաղաքական դուժարում մ'ըրած կարգ մը Բառաջդիմականք (բուն Պահպանողականք) հացկերոյթէն ետքն հիւանդ ինկան ամենքն, և յայտնեցաւ թէ թունաւորուած են զաւրկով (արսենիկ)։ Կուսակցական պայքարք այնքան սաստիկ են որ Բառաջդիմականք կ'ամբաստանեն իրենց հակառակորդները թէ թունաւորած էին ուտելիքներն։ Երկու բժիշկներ անմիջական դարմաններ բրին, և թունաւորուած քսան անձինք փոխադէ աղատեցան ի վերջոյ։ Երկու բժիշկները պահանջեցին որ հացկերոյթին մէջ այս մարդոց տրուած կերակուրներուն մնացորդք դատական քննութեան ենթարկին, բայց տեղւոյն կառավարիչը մերժեց։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Քառնօ Լա Ռոշէլ գնաց՝ նոր նաւահանգստի մը բացման նախագահելու, և այս առթիւ արեւմտեան գաւառաց բնակիչներէն այնքան համակրալից ընդունելութիւն դտաւ որ նոյն ինքն Իթ-ալ լրագիրը, Պ. Քրիսփիի թերթը, կը հաստատէ թէ «Ֆրանսայի երբեք հիմակուընէ աւելի միացեալ, աւելի հանդարտ և աւելի զօրաւոր չէր եղած։ Պ. Քառնոյի այս նոր ուղեւորութիւն ինքնաբուխ համակրանաց չարք մ'եղաւ։ Պ. Քառնօ ժողովրդական է ճիշդ այն պատճառաւ որ իւր վրայ կը միացնէ և կը մարմնաւորէ հանրապետական մեծամասնութեան ողջմտութիւնն և ներողամտութիւնն ուրիշ կուսակցութեանց նկատմամբ։»

—Անցեալ շաբթուն առաջին կիսուն մէջ, բուռն մրրիկներ ծանր վնասներ պատճառեցին Ֆրանսայի այլ և այլ կողմերը, մանաւանդ Ռոն դեպարտեմանի մէջ։ Ի Տրէօ, Լօռ-է-Լօառի գաւառին մէջ, ահռելի թարթառ մ'իջաւ, որ 500 տուներու ծանրապէս վնասեց և 20 տուներ բոլորովին խորտակեց։ Ժողովրդեան մէջ ահ ու սարսափ տիրեց, կարծուելով թէ երկրաշարժ է, և տեղի ունեցած չլսոթիւնեան մէջ ոմանք վիրաւորեցան։ Դիւղերն ալ մեծապէս վնասեցան, և չատ տեղեր բնակիչք հարկադրեցան բաց դաշտի մէջ բնակութիւն հաստատել առժամապէս։

—Մինչ հակապատուաստանք թէ՛ Ֆրանսայի և թէ Անգլիոյ մէջ նոյն իսկ ծաղկի պատուաստին օգտակարութիւնը կը հերքեն, Տքթ. Կրանշէ, Պ. Փասթէօռի աշակիցը, կարեւոր զեկոյց մ'ըրաւ Բժշկական Ակադեմիային ի մասին թոքախտի բուժման, ծանուցանելով թէ պատուաստի դրութիւն մը փորձելու վրայ է աս մահացու ախտին դէմ։

—Պուլանժիստեան գաղտնի գործերուն վրայ Ֆէ-ռրի մէջ հետզհետէ հրատարակուող յայտնութիւններէն կ'երեւի թէ Զօր. Պուլանժէի աջ բազուկն և գլխաւոր խորհրդականը, Պ. Նաքէ, երկու տարի շարունակ յորդոր կարդացեր է զօրավարին որ Պետական Հարուածով մը վերին իշխանութիւնն ստանձնէ և ինքզինք Հանրապետութեան Նախագահ հռչակէ։ Պուլանժէի պատերազմական Նախարարութեան միջոցը չատ բարեպատեհ է եղեր, բայց Պուլանժէ մերժեր է Պ. Նաքէի խորհուրդն, որուն Պ. Տէրուլէտ եւս համամիտ էր սակայն, և առարկեր է թէ երկրին մէջ խռովութիւն կրնայ յառաջ գալ, յորմէ օգտուելով Ֆրանսայի դէմ պատերազմ կարող է հրատարակել Գերմանիա։ Պուլանժէական պարագլուխք, որք Գերագոյն Ատենին անիրաւութենէն կը դանդատէին, ըսելով թէ իրենք օրինաւորութեան ճամբէն չէին չեղած, այժմ կը հաստատուի՝ նոյն իսկ իրենց խոստովանութեամբ՝ թէ պետական հարուածէն չէին զգուշանար. որովհետեւ Պ. Նաքէ ինքն հրապարակաւ յայտնեց՝ այս յայտնութեանց վրայ՝ թէ իրօք այն ժամանակ այն խորհուրդը տուած էր Պուլանժէ զօրավարին, յօգուտ երկրին համարելով, թէպէտ հանրապետական լրագրերն ալ կը պախարակեն զՊ. Նաքէ, յիշեցնելով թէ ժամանակաւ ոգի ի բռին մաքառած էր Լուի Նափոլէոնի համանման պետական հարուածին դէմ։

—Ֆրանսայի մէջ սաստկութեամբ տիրած փոթորիկները զանազան աւերումներ գործեցին նաեւ ի Զուիցերիա։ Վօ գաւառին մէջ ամբողջ գիւղ մը խորտակեցաւ։

—Օդապարիկ մը, ութ օդանաւորդներով, նանսիէ մեկնեցաւ, եւ Սաարլուիի վրայէն անցած ժամանակ, Գերմանք թնդանօթի բռնեցին զնա, կասկածելով թէ ամրութեանց յատակագծերը կը հանեն վերէն։ Կարծես ֆրանքֆուրտս պատերազմին մէջ լինէր։ Թէեւ 20 ռումբք արձակեցան, բայց օդապարիկն երեք հազար մէթր բարձր լինելով, չվնասուեցաւ։ Օդապարիկը Մէցի մօտերն իջաւ, և տեղւոյն ոստիկանութիւնը պահ մը վար դրաւ մէջի մարդիկը։

ԱՐՀԱՒԻՐՔ ՀՆՏԱՒՏԻ

Հնտախտն իւր կոտորածները կը շարունակէ եւրոպական հողի վրայ, Սպանիոյ մէջ։ Վարակեալ քանի մը վայրերու վիճակն աղեխարշ կը նկարագրուի։ Բժիշկները չեն կրնար իրենց պաշտօնը կատարել օրինաւորապէս։ Ահաբեկեալ ժողովուրդը կը վանէ բժշկները՝ մեռելոց բազմութիւնը տեսնելով։ Արկիս կոչուած գիւղին մէջ, աւելի ծանր բան մը դիտուած է։ առողջ բնակիչք խմբովին փախած են, երեսի վրայ թողլով իրենց խեղճ հիւանդները։

ԴԱՆԻԱՑԻՔ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ

Վիլհէլմ Կայսր հրաւիրեց զՊ. Մոլթքէ ի Շլեզվիկ-Հոլշթայն տեղի ունենալիք ռազմափորձերուն։— Ֆրէնսպուրկի դանիական լրագիր մը կ'ըսէ թէ Շլեզվիկի գաւառին Դանիացիք իրենց տուները դրօշներով չպիտի զարդարեն Կայսեր գալստեան առթիւ։ «Զէնք կրնար բարեկամական ընդունելութիւն մ'ընել գերման Կայսեր, և կեղծաւորութիւնէ ալ չենք ախորժիր։ Երիտասարդ Կայսրը պիտի տեսնէ մեր սուգ, և պիտի հասկնայ թէ տեղւոյս բնակիչք չեն ուզեր կեղծել ինչ որ չեն զգար, և ինչ որ չպիտի լինին երբեք, —հոգւով ու մարմնով գերմանացի»։

Պ. ՃԷՄՍ ՊՐԱՅՍ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովոյ հանրածանօթ իրաւագէտ անդամ և Օքսֆորտի Համալսարանին Փրոֆէսոր Պ. Ճէյմս Պրայս, (հեղինակ «ՎԵՐԵԼՔ ԾԱՐԱՐԱՑ»ի, որոյ հայերէն թարգմանութիւնը լոյս տեսաւ այս օրերս,) խորհրդարանական արձակուրդէն օգուտ քաղելով, Ամերիկա գնաց։ Իբրեւ հեղինակ երկհատոր կարեւոր աշխատութեան մը, The American Commonwealth (Ամերիկեան Հասարակապետութիւն) անուն, Պ. Ճէյմս Պրայս, որ արտաքին քաղաքական խնդրոց գրէթէ նոյնքան ուշադրութիւն կը նուիրէ որքան ընկերական և օրինական խնդրոց, մեծ պատուով կ'ընդունուի ամերիկացի պետական և խորհրդարանական մարդոց կողմէ։ Նիւ-Եորքէ առ Թ-յէլ ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ մի քանի հացկերոյթներ որք կարեւոր անձնաւորութեանց կողմէ տրուած են ի պատիւ Պ. Ճէյմս Պրայսի։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԳՈՐԾԵՐ

Զեհք դժգոհ են գերման երդիչներուն ի Վիեննա գտած ազգային ջերմագին ընդունելութենէն, զոր պատմեցինք երէկ։ Դրչի պատերազմ մը սկսաւ վերստին Փրակայի և Վիեննայի լրագրաց միջեւ։ Զեհք կ'ամբաստանեն Վիեննայի Գերմանները թէ իրենց աւստրեան ազգութենէն գերագոյն կը համարին գերմանութիւն, և իրենց բոլոր բաղձանք Աւստրիոյ գերմանաբնակ գաւառները գերման Կայսրութեան հետ միացնել է պարզապէս։ Զեհք կը հարցունեն թէ ի՞նչ պիտի լինի իրրեւ «կայսերական քաղաք» պարծենցող Վիեննայի վիճակն երբ գերման Կայսրութեան մէկ գաւառական քաղաքը դառնայ։ Վիեննայի լրագիրք կը պատասխանեն.— ժամանակ է որ Զեհք իմանայ թէ Աւստրիոյ մեծամասնութիւնը գերման է զգայմամբ և լեզուաւ, բայց և այնպէս ոչ նուազ հաւատարիմ Աւստրիացիներ են Աւստրիոյ Գերմանք։ Այս վերջինս ցոյցերը քաջալեր պիտի լինին իրենց՝ յապագային աւելի զօրեղապէս գործելու, և թող չտալու որ Զեհք իրենց իրաւունքէն աւելի տեղ մը դրաւեն Տէրութեան մէջ, բռնաբարելով ուրիշ ազգութեանց իրաւունքներն։ Աւստրիոյ Գերմանք կ'ըսեն թէ Զեհք վերջին տարիներս իրենց թուական համեմատութեամբ իրաւունք ունեցածէն աւելի մասն և բաժին դրաւած են Տէրութեան կառավարութեան մէջ։

—Ամսոյս սկիզբէն ի վեր (ըստ Եւրոպացւոց) Ջերմութիւնը չատ սաստիկ է Աւստրոյ-Հունգարիոյ և Դանուբեան և Պալքանեան երկրաց մէջ։ Վիեննացիք չատ կը դանդատին տաքէն։ Ի Զարա, Դալմատիա, յուլիսի 13 էն ի վեր անձրեւ եկած չլինելով, աղետալի չորութիւն մը կը տիրէ։ Ամէն աղբիւրներ և փոսակներ ցամքած են բոլորովին։

ՖՐԵՏԵՐԻԿ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻ

Ֆրետերիկ Կայսրուհին իւր դաներց՝ Վիքթորիա և Մարկարէթ իշխանուհեաց հետ այսօր Ռիմէնք մեկնելով Գերմանիա կը վերադառնայ, ուր անմիջապէս պատրաստութիւնք պիտի սկսին Վիքթորիա իշխանուհւոյն ամուսնութեան համար։ Ցունաստանի մէջ տիրող սաստիկ ջերմութեան պատճառաւ, Կայսրուհին, որ քաջ հնասէր է և գեղարուեստական տաղանդի տէր, ուրիշ առթի մը թողուց Ցունաստանի հնութիւնները այցելու և քննելու դիտաւորութիւնը։

ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Գերման կառավարութիւնը շրջաբերական մը հրատարակեց, որով Գերմանիոյ գինեգործները կը հրաւիրէ Սիկիլիոյ և Փոլէիի իտալական գինիները գործածել Ռէնի և Մոզէլի գինիներուն հետ խառնելու համար, և

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Գնդապետն երկար բարակ խօսած էր մարքիզուհւոյն հետ. անշուշտ իր վրայ խօսած էին և քիչ ատենէն պիտի իմանար գնդապետին ըսածները։

Արդարեւ, երեկոյին, երբ Պ. տը Նուառմոն և եղբօրդուստրը մեկնեցան, մարքիզուհին ըսաւ Նմա, առանց հարցմանը ըսասելու.

—Օրիորդ տը Նուառմոն կ'ուզէ մեր կինն ըլլալ, և գնդապետը չատ ուրախ է զայն ամուսնացնելուն համար։

Կոնին նայուածքն ուրախութեան ցոլք մը արձակեց.

—Ա՜հ, գոչեց, այս անգամ մարդոց...

—Ամէնէն երջանիկն ես, պէտք չկայ ըսելու, յարեց մարքիզուհին խնդալով։

Յաջորդ օրը, միջօրէէն յետոյ, տիկին տը Մոնբէռ և Պ. տը Լասէռ Վոգուէ գացին, Նուառմոն գնդապետին տունը։ Կոմսը պաշտօնապէս և հանդիսաւորապէս իր խնդիրքն ուղղեց։ Յետոյ ծանոյց թէ ընդհուպ Բարիզ պիտի երթար, ուր մէկ քանի օր պիտի մնար, իր յառաջիկայ ամուսնութեանն առթիւ ձեռք առնելիք ինչ ինչ տնօրինութեանց համար։

Լասէռի կոմսը գործերը ձգձգելու մարդ չէր։ Նոյն իրիկունն իսկ կը մեկնէր Պրէսիոնի դղեակէն։ Յաջորդ օրը, ժամը իններն, իր նոտար Պ. Գոռվիզիէի գրասենեակը կը մտնէր։

—Սիրելի պարոն Գոռվիզիէ, ըսաւ, կը փափաքիմ ճշդապէս գիտնալ հարստութեանս որքանութիւնը։

Նոտարն ոտք ելաւ, խորշադարանէ մը տոմար մը առաւ, նորէն եկաւ գրասեղանին առջեւ նստաւ, տոմարը բացաւ և պատասխանեց.

—Պարոն կոմս, այսօր ձեր հարստութիւնն է հինգ միլիոն ինն հարիւր յիսուն և չորս հազար վեց հարիւր ֆրանք։

—Ա՜հ, բացագանչեց Պ. տը Լասէռ. այսչափ հարուստ չէի կարծր ինքզինքս։

—Ահաւասիկ տոմարէ. պարոն կոմս, կրնաք տեսնել։

—Սիրելի նոտարս, այդ տոմարներէն չատ բան չեմ հասկնար։

—Պարո՛ն կոմսին հարստութիւնը, շարունակեց նոտարը, շարժական ընտիր կայքե՛ր վրայ հիմնուած է։ Ի բաց առեալ չգործածուած վարձքերն, որք յաւելեալ բարեբարեաց վրայ աւելցած ջ՝ ամէն անգամ որ առիթը գտայ՝ արժէքթղթոց փոխանակութիւններ ըրի որք աւելցուցին դրամագլուխն և եկամուտը։ Մնաց որ, ի բաց առեալ իր գրքերու գեղեցիկութիւնը, պարոն կոմսը քիչ կը ծախսէ։

—Պարոն Գոռվիզիէ, դուք նոտարներու տիպարն էք։

—Կը ջանամ կրցածիս չափ արժանի ըլլալ յաճախորդներուս վստահութեանը։

—Ես գիտեմ ձեր արժանիքը, պարոն Գոռվիզիէ։ Կ'ըսէիք որ քիչ կը ծախսեմ. է՛հ, հիմակ այս ամէնը պիտի փոխուի. ա՛լ պիտի սկսիմ շատ շատ ծախսել։

Նոտարը խուչոր խուչոր բացաւ աչուքները

—Պարոն Գոռվիզիէ, շարունակեց կոմսը, ամուսնանալու վրայ եմ։

—Պարոն կոմսն իրաւունք ունի եւ կը հաւանիմ իրեն. կը զարմանամ միայն թէ պարոն կոմսը կանուխ չէ մտածեր իր անձին ընկերուհի մը ընտրելու։

—Ընելիք շատ մը ծախքերուս մէջ, շարունակեց կոմսը, կ'ուզեմ ապարանք մը գնել։ Ինձի պիտի գտնէք հարկաւ, պարոն Գոռվիզիէ։

—Դժուար բան մը չէ, պատասխանեց նոտարը խնդալով։

Տետրակ մը առաւ գրասեղանին վրայէն եւ պահ մը թղթատեց զայն։

—Ահաւասիկ ծախսս կալուած մը որ կարծեմ ձեր գործին պիտի գայ, պարոն կոմս։ Բակի եւ պարտէզի մէջտեղ գեղեցիկ ապարանք մըն է, Պէրրի փողոց։ Հանրային շինութեանց ձեռնարկուի մը կը վերաբերի, որ իրեն համար շինել տուած է զայն, բան մը որ հաստատութեանը երաշխաւորութիւն մըն է։ Զորս տարի հոն բնակելէ յետոյ, ձեռնարկուն այսօր հարկադրուած է զայն ծախելու։ Երեք հարիւր հազար ֆրանքի ծախսու հանուած է։ Եթէ կ'ուզէք, պարոն կոմս, երթանք այցելել այդ շէնքը։

—Անմիջապէս, պատասխանեց կոմսը, կառքս դուռը կ'սպասէ։

Հինգ վայրկեանի մէջ նոտարը պատրաստ էր եւ մեկնեցան։ Ապարանքը պտտցուցին, նկուղներէն մինչեւ մառանները։ Լայնարձակ եւ լաւ կարգադրուած էր։ հաճելի եղաւ Պ. տը Լասէռի, որ անմիջապէս հրաման տուաւ Պ. Գոռվիզիէի զայն գնել։

Նոյն օրը, միշտ նոտարին ընկերակցութեամբ, կոմսը հարիւր յիսուն հազար ֆրանք առաւ Պանք տը Ֆռանսէն։

Ամբողջ հետեւեալ օրը նուիրեց գոհարեղէններ, աքանչելի ժանեակներ և ճոխ կերպասներ գնելու։ Այս կերպով հարիւր հազար ֆրանք ծախսեց։ Հարսին կողմէն էր այդ։

Իր ընելիքին վրայ կատարելապէս համաձայնելով նոտարին հետ և ա՛լ Բարիզի մէջ գործ մը չունենալով, փութաց Պրէսիոն դառնալ։

Երեք շաբաթ յետոյ, օրիորդ Էլէն տը Նուառմոն Լասէռի կոմսուհի էր։

Թ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵՆԷՆ ՑԵՏՈՑ

Ամուսնութեան հետեւեալ օրը, կոմսն իր մանկամարդ կնոջն հետ մեկնեցաւ՝ Իտալիա ճամբորդութիւն մը ընելու համար։ Էլէն հիացման մէջ էր։ Մինչեւ այն ատեն բան մը չէր տեսած։ Անգամ մը միայն, հօրեղբօրն հետ Բարիզ գացած էր. բայց երկու օր միայն մնացած էր անդ։ Մէկ քաղաք միայն կը ճանչնար. Թուռ։ Եւ յետոյ, ամէն ծաղկատի կանանց պէս, անծանօթը դէպ իրեն կը քաշէր զինքն անդիմադրելի կերպով։ Այս ուզեւորութիւն յարատեւ աքանչացում մը եղաւ իրեն համար։ Կոմսը, գորովալիր և սարփոտ, անոր վրայ կը հսկէր սիրահարի մը հոգածութեամբ, պզտիկ խնամքներով և սիրալիր հազար ուշադրութիւններով չբրջապատելով զայն. մանկամարդ կինը պէտք չունէր անկից բան մը խնդրելու, նա կանխաւ կը հոգար անոր ամէն փափաքները։

Իտալիոյ ամէն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ կանգ առին, զայնս այցելելու համար հարկ եղած ժամանակին չափ մնալով անդ։ Աճապարելու պէտք չունէին, սիրահարներու պէս ասանդական թափառելով։

Շաբաթներ ու ամիսներ անցան առանց իրենց գիտակցութեան։ Սեպտեմբերի վերջերն եկած էին։ Ութ օրէ ի վեր Հռոմ էին։ Կոմսը գրած էր Պ. Գոռվիզիէի։ Պատասխանին կ'սպասէր։ Առաւօտ մը ըսաւց։ Նոտարը կը գրէր.

«Ուզած ատենիդ կրնաք Բարիզ վերադառնալ. ապարանքդիդ պատրաստ է զձեզ ընդունելու։ Գ-լէշ մը և ֆ-ֆէ մը գնել տուի, որք արդէն կառատան մէջ են, և երկու ձիեր որք ձեր հասած օրը ճանա պիտի մտնեն։ Նոյնպէս, ձեր հրամանովը, բռնեցի ձեր սպասաւորները։ «սենեկապանուհի մը տիկին կոմսուհւոյն համար, սենեկի սպասաւոր մը, խոհարարուհի մը, կառապան մը և ոտնկայ մը։ Ապահով ըլլալ յետոյ թէ դանապանները պարկեշտ մարդիկ էին, պարտք համարեցի պահել զիրենք։»

—Սիրելիս Էլէն, ըսաւ Պ. տը Լասէռ կոմսուհւոյն՝ կարդացնելէ յետոյ նոտարին նամակը, կ'ուզէ՞ք երթալ տիրանալ ձեր ապարանքին։

—Ուզած ատենիդ կը մեկնինք, պատասխանեց ծաղկատի կինը։

Երեք օր յետոյ, Լասէռի կոմսն և կոմսուհին Բարիզ էին և իրենց ապարանքին մէջ կը տեղաւորուէին։

Էլէն միշտ հիացման մէջ էր. դիւթութենէ մը ուրիշ դիւթութեան մէջ կ'իյնար։ Դիւթական թատերախաղի մը վիժակներն էին կարծես որ իր աչաց առջեւէն կ'անցնէին։ Այս ամէն բան կը հմայէր զինքն և իրեն այնպէս կը թուէր թէ ուրիշ աշխարհի մը մէջ փոխադրուած էր։

Անշուշտ, իր քառասուն երեք տարիներով, մտերիմ մորուքով եւ մազերով, վաղահաս ճաղատութեամբն եւ քիչ մը վանական դէմքովը, Լասէռի կոմսը չէր իրագործեր բնաւ իր մտաղ եւ եռանդուն երեւակայութեան երազած մտատիպարը։ Շատ մանկամարդ աղջկանց պէս, ամուսնացած էր առանց գիտնալու թէ ինչո՛ւ։ Հօրեղբայրն իրեն խորհուրդ տուած էր կոմսին հետ ամուսնանալու. այդ խորհրդին հետեւած էր, ներկայն միայն տեսնելով, ապագային վրայ չմտածելով։

(Շարունակելի)

դիտել կուտայ թէ այս իտալեան գինիներ՝ այս կերպիւ բաղադրեալ՝ սեղանի ընտիր գինիներ կը դառնան։ «Այս գինիներ կրնան շահաւորապէս գործածուիլ ֆրանսական գինիներուն տեղ, մանաւանդ Սէն-Ժիւլիէնի գինւոյն տեղ, որ ֆրանսական և իտալեան գինւոց բաղադրութիւն մ'է, յորմէ Գերմանք ամէն տարի մեծաքանակ կը գնեն իրենց տեղական սպառման համար։ Որովհետեւ իտալեան գիններն ընդհանրապէս ծովու ճամբով կը մուծուին ի Գերմանիա, կարելի է այս նպատակաւ մեծ մթերանոցներ հաստատել գերմանական նաւահանգստաց մէջ։»

Երբ խնդիրն ազգային շահու մը վրայ է, գերման կառավարութիւնը չի վարանիր իւր վհուտենէն վար խոնարհիլ՝ առեւտրական միջնորդի և գործակատարի դեր կատարելով յօգուտ գերման արհեստագործութեան և անուղղակէս ի շահ քաղաքական նիզակակցութեան ընդ Իտալիոյ։

ՀԻԵԱՑԻ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Նախընթաց շաբթուն մէջ աւելի քան 250 հրեայ ընտանիքներ Օտեսայէ գաղթեցին յԱնգլիա և Ամերիկա։ Այս շարժում շարունակելի է։

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄՍԸ

Փարիզի կոմսը Ամերիկա կ'երթայ, անգամ մ'եւս աչքէ անցունելու Հիւսիսայնոց և Հարաւայնոց պատերազմի դաշտերն, ուր ինքն ալ գտնուած էր ժամանակաւ իբրեւ սպայակոյտի անդամ Հիւսիսայնոց բանակին։ Այս այցելութեամբ կոմսին նպատակն է պատրաստել վերաքննեալ տպագրութիւնն այն պատերազմին պատմութեան, զոր ինքն հրատարակած է շատ տարիներ յառաջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սամսոնէն կը գրեն մեզ օգոստոս 7/19 թուականաւ։

Քարբերդի Առաջնորդ Գեր. Ղեւոնդ Եպիսկ. Շիշմանեան որ իբր պատրիարքական փոխանորդ Կարին կ'երթայ, յուլիս 30 Բշ. տեղս ժամանեց և այսօր Աւստրիական Թխվէ շոգենաւով մեկնեցաւ ի Տրապիզոն։ Ն. Սրբազնութիւն չէ կրցած Քարբերդէն ուղղակի անցնիլ Կարին, և նախամեծար համարած է ձեռնարկել այս երկարատեւ ու տաժանելի ուղեւորութեան։ Հակառակ Սամսոնցւոց թախանձանքին, Ղեւոնդ Եպիսկ. չ'պիտի կրնար տեղէս մեկնումն յետաձգել, եթէ հարկեցուցիչ պատճառ մը չ'լինէր, այն է քահանայի մը ձեռնադրութիւնն՝ մօտակայ Պաֆրա քաղաքին համար, որոյ քահանայն՝ Տ. Յովհ. Տապանեան՝ առ ծերութեան անկարող կ'ըլլար ինքզինքը քահանայագործութեան և իւր ժողովրդեան հոգեւոր պիտոյից հասնելու։

Ընծայացուն էր տիրացու Կարապետ, Պաֆրացի 45 տարեկան, որ նոյն իսկ Պաֆրայի մէջ հրահանգուած է յաւուրս եկեղեցական գիտելեաց, իւր աներոջ՝ յիշեալ Տ. Յովհ. քահանայի խնամոց տակ և որ Ամասիոյ Կրօն. ժողովէն ստացած էր արդէն հարկ եղած վկայականներն։

Ձեռնադրութիւնն ու ծեսերը կատարեցան նախընթաց օր՝ կիրակի՝ տեղւոյս Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ մէջ ուր առաջին անգամ տեղի կ'ունենար այսպիսի հանդէս մը. եկեղեցին լի էր յոգնախուռն բազմութեամբ ամէն ազգէ և հասակէ. Ղեւոնդ Սրբազան խօսեցաւ հոգեշունչ քարոզ մը, որոյ կարօտ էր Սամսոնցին ի բազմաց հետէ։

Այս եօթն աւուրց մէջ, ուղեւոր Սրբազանն այցելութիւններ փոխանակեց և հրաւէրներ ընդունեցաւ կուսակալ Ալի պէյի, կառավարիչ Մուհիթտին փաշայի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնակալաց և երեւելի ազգայնոց կողմանէ, գտնելով յամենուստ ջերմ համակրանք և սիրալիր ընդունելութիւն, թողլով ամենուրեք քաղցր տպաւորութիւն, ինչպէս եւ հոգեւոր մխիթարութիւն ժողովրդեան սրտին մէջ։ Ազգ. վարժարանի աշակերտք և ընտրեալ խումբ մը ազգայնոց մինչեւ նաւամատոյց և մինչեւ շոգենաւ գացին ողջերթ մաղթելու Ն. Սրբազնութեան։

Կոյսերից (*) մեզ գրումէն. «Խարէն արքեպիսկոպոս Նար-Բէյ յուլիսի 29 ին եկաւ այս տեղ։ Եկեղեցում սրբազանը, պատարագի վերջում, քարոզ խօսեց և ապա եկեղեցու բակում նրա մասնակցութեամբ հոգեհանդիստ կատարվեց Կոյսերի եկեղեցու կառուցանող Ալեքսանդր Թայիրովի յիշատակին։ Ասում են, որ Սրբազանը մի քանի օր դեռ ևս կը մնայ Կոյսերումն։

* *

Մեզ հաղորդում են.— մենք ցաւում ենք որ ստիպված ենք լսել այն տեսակ լուրեր,—թէ Թիֆլիսի թեմի դպրոցներից այս տարի ընդհանրապէս հեռանում են փոքր ի շատէ օրինաւոր ուսուցիչներն և վարժուհիները։

(Մշ-ի)

Գառգիզի Արամեան երկսեռ վարժարանը պիտի վերաբացուի յառաջիկայ երկուշաբթի, 20 օգոստոս։

Այս առթիւ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ աշակերտաց ծնողները՝ կարգադրել թոշակաց հաշիւներն և մնից տոմս ստանալ իրենց զաւակաց համար, որպէս զի նոյն օրն ընդունուին ի վարժարան։

(*) Թիֆլիզի մատակայ ամարանոց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Արտաքին գործոց նախարարութեան դատական խառն գործոց դիւանին տնօրէն անուանեցաւ Կրէտէի կուսակալութեան խորհրդական Ալի Ղալիպ պէյ որուն յաջողելու համար կրէտէ կը ղրկուի Տէտէ Ագաճի նախորդ կառավարիչ Ճորճի փաշա։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ցունաստանի հաշուակալութեան դիւանի նախագահին։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ֆրանսայի և Ցունաստանի հիւպատոսաց ի Կրէտէ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Աւստրիոյ դեսպանն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Երէկ կայս. պալատան սենեկապետներէն Արիֆ պէյ Բ. Դուռն երթալով Ն. Կ. Վեհափառութեան ինչ ինչ հրամաններն հաղորդեց Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՑԵԳԻՊՏՈՍ

Օգոստ. 17ին Խտիվ Թէվֆիք փաշա, ընկերակցութեամբ Իսմայիլ Քեամիլ փաշայի, այցելութեան գացեր է Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշայի։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Ագնքսանդրիոյ Ցունաց Պատրիարք Տ. Սոփրոնիոս հրաժարական տուեր է իւր խոր ծերութեան պատճառաւ։ Ն. Սրբազնութիւն Լէյրոս կղզին պիտի քաշուի կենացը մնացեալ օրերն անդ անցունելու։

ՅԻՆԷՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Ցունաց Պատրիարքարանի Սինոդն ու Քաղաքական ժողովն երէկ առաւօտ ի նիստ հրաւիրեալ էին, Էրէյլիի մետրապոլիտ Տ. Կերմանոսի նախագահութեամբ, խորհրդակցելու համար Դատական և Կրօնական գործոց Նախարարութեան կողմէ Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքին ուղղեալ վերջին թէզքերէին վրայ։

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՑՈՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ

Ըստ տեղեկութեանց Պէյրութի, Երուսաղեմի Ցունաց պատրիարքական աթոռին համար ընտրելի եկեղեցականներն են՝ Անտիոքայ Պատրիարք Տ. Կէրասիմոս և Երուսաղեմի պատրիարքութեան Մոսկուայի փոխանորդ Տ. Արսէնիոս։

Պ. ՆԷԼԻՏՈՎ

Կ. Պոլսոյ ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտով ամսոյս 3ին պատիւ ունեցեր է Ռուսիոյ կայսեր ու կայսրուհւոյն ներկայանալու որք յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրեր են նմա։ Դեսպանը շաբթուս կը մեկնի Բեդրապուրկէն Եւրոպիոյ ջերմուկներն երթալու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Պուլկարիոյ պետերազմական Նախարար Մուխթարոֆ դնդապետին առաջարկութեամբ՝ Ֆէրտինանտ իշխանը Ս. Ալեքսանդր պատուանշանի Զ. աստիճանը շնորհեր է Արեւ. երկաթուղեաց ընկերութեան Սիրքէճիի տնօրէնութեան քարտուղար Պ. Պ. Աֆթալիոնի եղբօր՝ Պ. Ռաֆայէլ Աֆթալիոնի, ի վարձատրութիւն այն ծառայութեանց զորս մատուցած էր 1887ին, երբ Ռումելիի կայսրանին օգնական տնօրէնի պաշտօնը կը վարէր։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հիճազի կուսակալն օգոստոս 11 թուով կը հեռագրէ ներքին գործոց Նախարարութեան, թէ Մէտինէէ եկած հեռագրոյն համեմատ՝ ուխտաւորք հոն ժամանեցին քաջառողջ վիճակի մէջ։

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Կ'ըսուի թէ մայրաքաղաքիս շուէտական դեսպան Պ. ը Ռէօմէրսքիոլտ նոյն պաշտօնով Բեդրապուրկ պիտի փոխադրուի։

—Սպանիական Նորընտիր դեսպան Պ. Ռիւանթա շաբթուս մայրաքաղաքս կ'սպասուի։ Պ. Ռիւանթա ժամանակաւ պաշտօնավարած է իւ. Պոլիս, իբր քարտուղար սպանիական դեսպանատան։

Նախորդ դեսպան Պէնտանա մարքիզին հրաժարման առթիւ այլընդայլոյ զրոյցներ շրջած ըլլալով, Լ. Հերալտ կ'ըսէ թէ՝ սպանիական դեսպանաց համար սովորութիւն է որ, երբ նախարարական փոփոխութիւն մը կը պատահի, դեսպանք հրաժարական կուտան կանխելու համար իրենց յետս կոչուիլը։

—Ֆրանսական դեսպանն ու դեսպանուհին՝ ընկերակցութեամբ մի քանի հիւրերու՝ երկուշաբթի օրը Բեդրեպ պահակ շոգենաւով Մուտանիա ուղեւորեցան, անտի Պրուսա երթալու համար, և վաղը մայրաքաղաքս կը վերադառնան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Գերմանիոյ դեսպան Պ. տը Ռատովիձ երէկ Բ. Դուռն երթալով, արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշային հետ ստորագրեց գերմանեւթուրք յանձնախմբին պատրաստած առեւտրական նոր դաշնագիրն ընդմէջ Գերմանիոյ և Թուրքիոյ։

Երէկ պիտի գումարէր ռուսեւթուրք յանձնախումբն, որ կը զբաղի Թուրքիոյ և Ռուսիոյ առեւտրական դաշնագրոյն նորոգման խնդրոյն քննութեամբ, բայց նախագահ Բարութիւն փաշա ի կայս. պալատ կանչուած և Գուլումճեան Պետրոս էֆ. հիւանդանալով, յանձնախմբին նիստն յետաձգեցաւ։

ՄԱԽՍՈՒՍԻ ՇՈՒԵՆԱՒԸ

Մախսուսէի վարչութիւնը մտադիր է եղեր թիւ դնել իւր այն շոգենաւերուն ևս որք կը բանին ի Սեւ ծով, ի Միջերկրական և ի Կարմիր ծով. Թէրէ. Հ-էէէ-Ն ապահով է թէ «այս տնօրինութիւն պատիւ պիտի բերէ օսմանեան ձեռներեցութեան, քանի որ ցայս վայր գնուած Մախսուսէի շոգենաւուց թիւը մինչև 60-70ի կը հասնի»։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՀՐԿԻԶԵԱՎԸ

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ անցեալ տարւոյ Սկիւտարի հրկիզելոց նպաստ բաշխելու համար Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն, որ արդէն նպաստի բաշխումներ ըրած է, օգոստ. 16 հինգշաբթի օր նոր բաշխում մը պիտի ընէ Սկիւտարի քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գահիրէէն օգոստոս 7|19 թուականաւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն մեզ։

Քոլէրայի ո'ր և է դէպք պատահած չէ եգիպտական հողին վրայ։ Գահիրէի մէջ Նախազգուշութիւններ ի գործ կը դնէ առողջապահական վարչութիւնը մեծաւ փութաջանութեամբ, մաքրութիւն և առողջութիւն պողոտայներու և փողոցաց և որ ի կարգին։ Օդն այնչափ տաք չէ և եթէ հնտախտն այցելէ իսկ ի Գահիրէ, չվախցուիր որ շատ զոհեր ընէ. զի Նեղոսի կանոնաւոր բարձրացումն սկսած լինելով արդէն՝ ջերմութեան բուռն սաստկութիւնն այս տարուան համար անցած կրնայ համարուիլ։ Առ այժմ քոլէրայի երկիւղն օդտակար եղած է Գահիրէի, զի առիթ տուած է որ մաքրութեան մեծ խնամ տարուի։

—Մայկարացի հայ պատանի մը, կարապետ անուն, Նեղոսի մէջ ջրահեղձ եղաւ երկու օր յառաջ. դժբաղդ պատանւոյն դիակը գտնուած չէ դեռ։

— Եգիպտոսի մեծանուն կուսակալ Իպրահիմ փաշայի պղնձեայ արձանն, որ կը բարձրանար Խառն դատարանի առջեւ տարածուող հրապարակին վրայ՝ 1882ին վար առնուած եւ հնութեանց թանգարանը փոխադրուած էր։ Այժմ նոյն արձանին համար պատուանդան մը կը պատրաստուի դեղեցիկ հրապարակի մը կեդրոնն, որ շրջապատեալ է Օբերայի խտիվական հոյակապ թատրոնէն, Տօմէնի վարչութեան պաշտօնատունէն, անգլիական առաջնակարգ Նիու Օթէլէն ևն։ Այս արձան երբ զետեղուի ի պատուանդանին՝ անտարակոյս դեղեցիկ զարդ մը պիտի լինի եգիպտական մայրաքաղաքին։

—Մէկ քանի տարիներէ հետէ «Մէ. հէմմէտ Ալի» պողոտային կամ ծառուղւոյն մոտ ձախ կողմը, մերձ Խառն դատարանին և Մուսդիէի շուկային, եւրոպական ոճով ընդարձակ չէնք մը կը շինուի, որ սահմանեալ է լինելու վաճառանոց պտուղներու, բանջարներու և մսի։

—Բարեգործական ընկերութեան սրճարանը վերջերս նորոգուեցաւ շքեղապէս։

ԱՑ-ՍԹԷՖԱՆՈՍ

Այ Սթէֆանոսի կայսերական Այժամա ագարակին շրջակայ հողերուն մէջ որսորդութիւն ընելը վերջերս արգիլուած էր կառավարական հրամանաւ։ Թիւղին ադքատ բնակիչք, որոց մեծագոյն մասն այդ որսորդութեանց շնորհիւ կը ճարէին իրենց օրապահիկը, Վեհ. Սուլթանին ուղղեալ խնդրագիր մը մատուցեր են Վսեմ. Յակոբ փաշային, փաստաբան Պ. Բէտրէլլիի ձեռամբ, խնդրելով որ վերոյիշեալ տնօրինութիւնը եւս առնուի։

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է հրամայել որ Այ-Սթէֆանոսի բնակչաց խնդիրքն ընդունուի և Այժամա ագարակին պատկանող հողերուն մէջ որսորդութիւնն արտօնուի ըստ առաջնոյն։

ՊՕՃԱՆԱ ԴՈՏՐ

Օսմ. կառավարութեան և Դատարանի իշխանապետութեան կողմէ միահաղոյն տրուած որոշման մը համաձայն՝ Պոյանա և Քիրի գետերուն մաքրութեան և ուղղութեանը փոփոխման գործը, ինչպէս նաև Շքոտրայի նահանգին մէջ գտնուող Տրին գետին վերաբերեալ աշխատութիւնք ձեռնարկուի մը պիտի յանձնուին, որուն երաշխաւոր պիտի ըլլան երկու կառավարութիւնք՝ իւրաքանչիւրն իրեն պատկանեալ մասին համար։

Բ. Դրան և Դարատաղի իշխանապետութեան կողմէ երկու երկրաչափ որոշուած են արդէն, այդ աշխատութեանց վերաբերեալ նախնական ուսումնասիրութիւնները կատարելու համար։

Վերոյիշեալ աշխատութիւնն ստանձնել փափաքող անձինք կրնան առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան դիմել։

Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի ծանօթ դատն որ երէկ պիտի տեսնուէր, օգոստ. 28ին յետաձգուած է։

—Նախընթաց օր մայրաքաղաքս հասան Փիլիպէի հելլենական նախորդ հիւպատոս Պ. Լօղոթէթի, որ Աթէնք կոչուած է հեռագրական և թղթատարական վերատեսչի պաշտօնով, Գահիրէի պարսկական ընդհ. հիւպատոս Հաճի Միրզա Ալի Խան, և Տոքթ. Սարել։

Օսմ. հանրային պարտուց վարչութեան իտալական պատուիրակ Պ. Մանքարտի արձակուրդով մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

—Լ. Թէ-ուէ Բերայի ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Քանչէլէր փողոցին մէջ պատահած իրողութեան մը վրայ որ մի քանի օրէ ի վեր կը կրկնուի կանոնաւորապէս։ Ամէն իրիկուն, մութը կոխելուն, քարերու տարափ մը կ'սկսի տեղալ այդ փողոցի տանց վրայ, պատուհանները խորտակելով և երբեմն իսկ տղաքներ վիրաւորելով։ Քանի մը անձանց ի գործ դրած խիստ հսկողութեան հակառակ, կարելի եղած չէ գտնել այս քարկոծման հեղինակները։

—Կայս. պալատան բժիշկներէն Տոքթոր Վահրամ պէյ Նախընթաց օր քննական պտոյտ մը կատարեց վերին Վոսֆորի գիւղերուն մէջ, որոց բժշկական հսկողութիւնն իրեն յանձնուած է։ Տր. Վահրամ պէյ մասնաւոր ուշադրութեամբ աչքէ անցուց Պէյոյիւքտէրէի այն վայրերն որք վատառողջութիւն կրնան յառաջ բերել, և ի մէջ այլ տնօրինութեանց՝ հրամայեց որ կարապետ պէյի պարտիզին աւազանները ցամքեցուցուին, կամ գէթ մաքրուին, ըստ որում գարշահոտ բուրումներ կ'արտադրեն։ Եթէ պարտիզին տէրը չուզէ ինք կատարել այդ գործը, թաղապետութիւնը պիտի ստանձնէ զայն։

—Ի Թարապիա բնակեալ Համամեը Օնէկի 19 տարեկան որդին Արթին երէկ ժամ 7ին Ֆրանսական դեսպանատան առջեւ ձուկ որսացած պահուն ծով ինկաւ, և ապա իւր դիակը միայն գտնուեցաւ։

—Օմէնէք Փաշ անուն կ. Պոլսոյ առաջին գերմաներէն թերթին առաջին թիւը սեպտ. ի սկիզբը լոյս պիտի տեսնէ։

—Ի Բերա, Յէրիտկէ փողոցը բնակեալ Տէօքմէճի Համբիկ անցեալները Ստեփան անուն անձի մը հետ կռուի բռնուելով վիրաւորած էր զնա։ Ստեփան երէկ մեռաւ առած վէրքէն, և Համբիկ դատական իշխանութեան ձեռքը կը գտնուի։

—Առջի օր ի Մաքրիգիւղ մահմետական կին մը ինքնասպանութեան դիտմամբ հորը նետուեցաւ, բայց իւր ընտանեաց անդամները տեսնելով ազատեցին։

—Ենիգիւղցի չարագործ Եորկի և իւր ընկեր Եանքօ, որք Ենիգիւղի մէջ թնկրբեան Գրիգոր էֆ ի ծովեզերեայ բնակարանէն գողութիւն ըրած էին, երէկ եղեւնադատ ատենին առջեւ հրապարակաւ դատուելով, երեքական տարի չղթայակապ աշխատութեան դատապարտեցան։

—Աղաթոն էֆ. որ Նիկոմիդիա ղրկուած էր տեղւոյն երկրագործական դրամատան գործողութիւնները քննելու, երէկ կ. Պոլիս վերադարձաւ։

—Երէկ Ղալաթիոյ Քիւրէքճիներուն մէջ երկու գինով հայեր կռուի բռնուելով, մին զմիւսը վիրաւորեց դաշոյնով։ Վիրաւորեալը հիւանդանոց ղրկուեցաւ, և ոճրագործը Վոյվոտայի պահականոցը։

ՀԵՌԱԴՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԴՈՐՄԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Ա.ՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԲԵԴՐՊՈՒՐԳ, 26 օգոստ.— Կ'ըսուի թէ Ս. Բէդէրպուրկ կ'ըսէ թէ ռուսական ամէնէն բարձր պատուանշանին Զօր. Ֆոն Քաֆրիվիի շնորհուելէն կարելի է եզրակացնել թէ Գերմանիոյ նախարարապետն հաճելի տպաւորութիւն մը թողած է Ռուսիոյ արքունեաց մէջ։ Իրեն պէս, նախարարապետն ալ համոզուած ըլլալու թէ Ռուսիա խաղաղասիրական ինչ անկեղծ զգացումներով վառուած է. ակներեւ է ուրեմն, կը յարէ լրագիրը թէ, երկու դրացի հզօր պետութեանց միջև խաղաղ կեանքի մը հիմունքը պատրաստուած են վերջին տեսակցութեան մէջ։

Միւս լրագիրք միաձայնութեամբ կը հաստատեն թէ Վիլհէլմ կայսեր այցելութիւնն աւելցուցած է խաղաղութեան պահպանման վրայ եղած վստահութիւնը։

Մոսկովսկիյա Վէդոմոստի միայն կը նկատէ թէ առկախ խնդրոց խաղաղական լուծումն անկարելի է։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 25, (Ա. Հ. Գ.)— Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ պառակտումը պիտի ծագի հանրապետական մեծամասնութեան մէջ, Երեսփ. ժողովը բացուելուն պէս, կրօնական խնդրոց վիճաբանութեան առթիւ։

ՍՊԱՆԻԱ

ՄԱՏՐԻՏ, 25, (Ա. Հ. Գ.)— Անգլիական չորս մարտանաւերու յանկարծական և անակնկալ ժամանումը Պարչելոնայի նաւահանգստին մէջ, քաղաքին ժողովրդեան մէջ մեծ զարմանք և միանգամայն խորին սրտայուզութիւն պատճառեց։ Վերջին տեղեկութիւն առնուեցաւ թէ այդ մարտանաւք մասն կը կազմեն Թանճէրի (Մարոք) առջեւ գտնուող անգլիական նաւատորմին։

ՏՐ. ԲԷԴԷՐՍ Ի ՊԵՐԼԻՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 25, (Ա. Հ. Գ.)—Տոքթ. Բէ. դէրս (*) ասա հասաւ և զինքը ողջունելու եկող խուռն ամբոխի մը խանդավառ աղաղակներով ընդունուեցաւ։

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ, 26, (Ա. Հ. Գ.)—Այսօր Իտալիոյ պաշտօնական օրագրին մէջ հրատարակուեցաւ կառավարական հրամանագիր մը որ ամէն Իռէէէթեանք ընկերութեանց անմիջական լուծումը կը հրամայէ։ Այս հրամանագիր մեծ սրտայուզութիւն պատճառեց ազատական շրջանակներուն մէջ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 15 Օգոստոս

Օսմանեան Քոնսոլիտ

Երէկ երկոյթ գոց. (Մէյտան Ս. Աթոռ)	20	28
Գլխաւոր գոցուելէն վերջը	20	27 1/2
Բերայի մէջ	—	—
Առաւօտեան գոցուելէս	20	27
Նոր օրէն	20	27

ՆՈՒԹԵՐԱՅԻ ՑԱՆԿ

Երէկ երկոյթ	57	22
Այս առաւօտ	—	—
Նոր օր	—	—

ԸՆԹԱՑԿ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռումելիական	Ա. Դասի	42 3/4
»	Բ. »	24 3/8
»	Գ. »	20 32

ԲԱՆԿԱԿԵՏՈՒՄՆԵՐ

Ռումելիական վագոնների	Ա. դասի	4 34
Գրքերի վագոնների	»	9 6
Պանդոկ ազ. Պանկ	»	6 38
Ցամ. Բանկի հիպոթեք	»	4 32
Թղթադրամներ	»	505
Բանկի հիպոթեքային	»	77
Ամանեցի ազգ. Լիգիոնատ	Ֆ. Ս.	134

ԸՆԹԱՑԿ ԴՐԱՄՈՎ

Օսմանեան ոսկի	Լիրա	100	
20 Ֆրանկանոց	»	87	18
Անգլիական ոսկի	»	109	35
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	107	30
Իմպերիալ	»	90	20
Ռուբլի	»	51	15
Ուսուցչի թղթադրամ	»	7	58
» արծաթի	»	85	
Մէջ. արծաթի (մարը)	»	108	1
Վենետոյ	»	108	20
Լիզբոնայ	»	108	10
Մեքսիկայի	»	100	30
Թասիրէ	»	—	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 26 Օգոստոս. Ժամ 3 էջը 45 երկոյթ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	94	70
» » 3 1/2 %	16	47 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտ Մէջի Դ.	19	5
Օսմանեան երկաթուղի	77	75
» Բէյրութի բարձրաւանդակի	203	75
Պանք Օթոման	601	87 1/2
Դրեսդի Լիմիթէ	787	50
Ռուսական Ռանթ 5 %	95	80
Հելլենական 5 %	475	
Բրազիլիէ Թիւրք (1890)	419	37 1/2
Եգիպտական մրցանակ	491	87 1/2
Պանք ազ Բարի	813	
Օսմ. մաքս. արծէթադրամ	461	25
Սուէզի ջրանցք	2352	50
Պատնիական արտաքին	76	7/16
Ռիո Թինթո	620	
Մէճիտիէ	711	25
Հնդ. Լիմիթէդի վրայ	2	25

Լոնտոն, 26 Օգոստ. Ժամ 6 էջը — երկոյթ

Անգլ. գոնսոլիտ	96	1/2
Ռամ. » Մէջի Դ.	18	7/8
» » » Ա.	42	3/4
» » » Բ.	24	1/4
» » » Գ.	18	7/8
Եգիպտական 1877	108	
Պանք Օթոման	13	15/16
Եգիպտական մրցանակ (Լիմիթէդ)	9	3/16
» առանձ. (Բրիմիէ)	102	3/4
Տոյրա Սանիթ	84	
Ցամանիրալ (փոխառ. Բրազիլ)	100	3/4
Հելլենական 5 %	99	3/4
Մանդրոյ »	77	3/4
Ռուսական 1889	99	1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի դրամ	25	23

Վիեննա, 26 Օգոստ. Ժամ — էջը —

Օսմանեան երկաթուղի	85	20
» Բէյրութի բարձրաւանդակը	128	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	112	70

Պերլին, 26 Օգոստ. Ժամ — էջը —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20	40
Բուլ. Թղթադրամ	247	
Օսմանեան երկաթուղի	80	
Օսմանեան քոնսոլիտ Սէրի Դ.	18	70

ՅԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

ՄԷՇԵՏՈՒՏՅԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Եէնի գաբուէն կը գրեն մեզ.

Երկուշաբթի օր մեծաւ շքեղութեամբ տեղի ունեցաւ Մէշտուտճեան վարժարանի մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդէսն ընդ նախագահութեամբ Գեր. Մեսքիսեդեկ եպիսկոպոս Մուրատեանցի և ի ներկայութեան ընտրելագոյն երկսեռ կուռն բազմութեան։

Կրթական նախարարութեան կողմանէ ներկայ էին Վսեմ. Մուսթաֆա Բէշատ և Բէշիտ պէյերն։

Հանդիսաւորապէս ճակատը կը տեսնուէր Վեհ. Սուլթանի Ս. Գրքերու պատկերը դեղաշիւռ դափնեայ պսակով մը շրջապատեալ, որոյ հանդէպ կը փայլէր, կարմրագոյն սնդուսի վրայ, «Կեցցէ Գերութեան Հայաստան» վերտառութիւնը։ Սրահն պատերը զարդարուած էին աշակերտաց հաշակաւոր գծագրութիւններով։

Հանդէսն սկսաւ 7ին Հ-ԴԷԷ Քիւրեղով զոր դաշնակի վրայ ածեց Գալուստ էֆ. Մէշտուտճեան, որու յաջորդեց Վեր. Սուլթանի անուան նուիրեալ քաղցրալուր մաղթանք մը։ Տարեկան տեղեկագիրն ընթերցաւ վարժարանի դեր-տնօրէն Վարդան էֆ. Մէշտուտճեան որ համոզիչ ոճով կը բացատրէր վարժարանի ուսումնական և կրթական վիճակը, կը ներկայէր ուսմանց ծրագիրն և այն բարեփոխումները զորս տնօրինութիւնն ի գործ պիտի դնէ յառաջիկայ տարեշրջանի մէջ, շնորհակալութիւն կը յայտնէր վարժարանի չորեքտասան ուսուցչաց, պատուաւոր ժան Ծնողաց և հանդիսականաց։ Շքեղ բեմի մը վրայէ որ օսմանեան դրոշակներով պճնազարդեալ էր, սանուց և սանուհեաց կողմանէ արտասանուեցան Հայ. Թուրֆրանս. և Անգլ. լեզուաւ գեղեցիկ բանախօսութիւններ և ոտանաւորներ որք խանդագին ծափեր խլեցին հանդիսականներէն։ Ղալաթիոյ Եկեղեցւոյ դպրապետ Միհրան էֆ. Ճէրահեանի և երաժշտապետ Գրիգոր էֆ. Մէհսէրեանի առաջնորդութեամբ քաղցրալուր երգեր երգուեցան, որոց ընդմիջմամբ տեղի ունեցաւ մրցանակաց բաշխումն և յառաջադիմագոյն սանունք եւ սանուհիք դափնեայ պսակներ կ'ընդունէին Ս. Նախագահ Հօր ձեռքէն։

Վսեմ. Մուսթաֆա Բէշատ պէյ պարագային յարմար իմաստալից բանախօսութիւն մը ըրաւ որով յանուն Կրթական Նախարարութեան գոհունակութիւն կը յայտնէր վարժարանի Հիմնադիր-Տնօրէն Գէորգ էֆ. Մէշտուտճեանի։ Յետ որոյ յատեան բերուեցան շրջանաւարտները, զորս Տնօրէն էֆէնտին ներկայեց հանդիսականաց և յանձնեց նոցա վկայագիրներն։

Ահաւասիկ սոյն շրջանաւարտից անունքն.

Պ. Յովհաննէս Տիգրանեան
» Մեսրոպ Ոսկանեան
» Ֆրանկիլ Եաղուպեան
» Յովհաննէս Արապեան
» Գրիգոր Գասապեան

Ս. Նախագահ Հայրը խրախուսական և յորդորական խօսքեր ուղղեց շրջանաւարտներուն, շնորհակալութիւն յայտնեց վարժարանի տնօրէնին իւր անդուլ ջանից համար, չնչտեց նորա առ ազգն մատուցած ծառայութեանց վրայ, օրհնեց ուսուցիչները, սաները և համայն հանդիսականները և հանդէսը փակեց սրտագին բարեմաղթութիւններ ընելով վասն որեւէ շնորհաւորութեան և բարօրութեան Վեհ. Սուլթան Համիտ Բ. կայսեր։

Ի վերջոյ հանդիսականք առաջնորդուեցան ձեռագործաց սրահը որ լի էր ազգի ազգի ընտիր ձեռագործներով — սանուհեաց ճարտար մատանց գործեր։

Ժամը 11ին հանդիսականք գոհ սրտի և քաղց տպաւորութեամբ մեկնեցան սոյն կրթական հանդէսէն, իրենց անկեղծ շնորհակալիքը յայտնելով վարժարանին Տնորէնութեան։

* * *

ԱՆԳԻՐ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅՍ

ԵՒ ԱՌԱԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Որովհետեւ պաշտօնական գործողութիւնք դրեթէ վերջացած են և մեր սոյն գրքուկի տպագրութեան պիտի ձեռնարկուի, ուստի կ'աղաչեմք բոլոր Հայ դրասիրաց (1) որ հաճին ցարդ անտիպ մնացած տաղերն ու առակներ, և խաղերու նկարագիր յղել առ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

Զ.

Հերոսն «Սալ Կոթեջ»

Մեր նախորդ յօդուածով պատասխանելով յարգելի «Բժիշկ մը»ին քննադատութեան, վիճակագրական ցուցակներով հաստատեցինք թէ ծաղիկ հիւանդութիւնը, առանց երբէք կարեւորութիւն տալու պատուաստի ստիպողական օրինաց, պատուաստման և կրկնապատուաստման, ժամանակ առ ժամանակ կ'երեւի այլ եւ այլ երկիրներու եւ քաղաքաց մէջ, և համաճարակին բնութեան համեմատ երբեմն մեծ կոտորածներ կ'ընէ երբեմն ալ թեթև կերպով կ'անցնի, երբեմն երկրի մը մէջ երկայն ժամանակ կը մնայ, երբեմն ալ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ կ'անհետանայ։ Ուրիշ խօսքով, երկրի մը մէջ ծաղիկէ մեռնողներու թուոյն նուազելը կամ աւելնալը բնաւ առնչութիւն չունի պատուաստի օրինաց և պատուաստի հետ։

Մեր այս ըսածին ի հաստատութիւն, ներկայ յօդուածով մի քանի ապացոյցներ եւս մէջ կը բերեմք։

Սկովտիոյ պատուաստի ստիպողական օրէնքը հաստատուեցաւ 1863ին, որպէս զի ամէն անհատ պատուաստեալ լինելով ծաղիկը բոլորովին ջնջուի երկրէն։ Եւ կարծես պատուաստն ալ մասնաւորաբար խաբել ուզելով ժողովուրդը, այնպէս պատահեցաւ որ սոյն օրինաց հաստատումէն քանի մը տարի վերջ սկսաւ զգալի կերպով նուազել ծաղիկէ մեռնողներու թիւը։

Այսպէս, ամբողջ Սկովտիոյ մէջ, որ 3·500·000 բնակիչ ունի.

1866ին	ծաղիկէ մեռան	200	հոգի
1867ին	—	100	»
1868ին	—	15	»
1869ին	—	64	»

Սկովտիոյ պատուաստականք այս ցուցակն յառաջ բերելով կ'ուզէին հաստատել թէ պատուաստի օրէնքը Սկովտիոյ մէջ գրեթէ ոչնչացուցած էր ծաղիկը։ Այսպէս, Սըր Տօք. Բէլֆիրը Անգլիոյ երես. ժողովոյ 1870 յուլիս 6ի նստին մէջ ըսաւ. «Բնաւ տարակոյս չկայ թէ երբ պատուաստի ստիպողական օրէնքն ամենայն զգուշութեամբ ի գործ կը դրուի երկրի մը մէջ, ծաղիկը բնաջինջ կը լինի այդ երկրէն, ինչպէս եղաւ Սկովտիոյ եւ Իռլանտիոյ մէջ։» Նոյնպէս, երբ Բրոֆէսէօր Վուտ, նախագահ Էտինպուրկի արքունի բժշկական վարժարանին, հարցաքննուեցաւ Ռոնիչ Ցանձնաժողովոյ կողմէն, պատասխանեց. «Վերջին քանի մը տարուան մէջ, շնորհիւ 1863ի ստիպողական օրինաց, ծաղիկը խիստ նուազեցաւ» (Տես հարցում 4471)։ Եւ թէեւ սոյն Ցանձնախմբին մէջ առարկուեցաւ թէ պատուաստի օրէնքը չէր որ ծաղիկը նուազեցուց, և թէ՝ եթէ այսօր համաճարակ մը պատահի, ծաղիկը իւր կոտորածները պիտի ընէ այնպէս որպէս թէ պատուաստի օրէնքը գոյութիւն ունեցած չը լինէր, սակայն պատուաստականք վերոյիշեալ ցուցակն ի ձեռին՝ կը պնդէին թէ այդ թուանշանք մեկնութիւն չեն վերցներ։ Դժբաղդաբար ծաղկի համաճարակը Սկովտիա եւս արշաւեց եւ այնպիսի կոտորած մ'ըրաւ որպիսին Լոնտոնի մէջ իսկ չէր ըրած համեմատաբար։ Այսպէս մինչ 1869ին ամբողջ Սկովտիոյ մէջ 64 մահ պատահած էր.

1870ին	պատահեցաւ	114	մահ
1871ին	»	1442	»
1872ին	»	2488	»
1873ին	»	1126	»
1874ին	»	1246	»

Ինչպէս կ'երեւի, մինչ հինգ տարի առաջ, 1868ին, ծաղկէ մեռնողներուն ամբողջ թիւը 15 էր Սկովտիոյ մէջ էր, հինգ տարի վերջ՝ 1872ին՝ այս թիւ 165 անգամ աւելցաւ։

Իռլանտայի մէջ եւս 1863ին՝ պատուաստի ստիպողական օրէնք հաստատուելով, հետեւեալ մի քանի տարիներու մէջ ծաղիկը նուազեցաւ։ Պատուաստականք պատուաստի օրինաց ազդեցութեան վերագրեցին զայս իրողութիւն։ Ահա 1866-70 տարիներու վիճակացոյցը.

1866ին	յ'Իռլանտա ծաղիկէ մեռան	194	հոգի
1867ին	» ծաղիկէ մեռան	21	»
1868ին	» »	23	»
1869ին	» »	20	»
1870ին	» »	32	»

1870 ի Քննիչ Ցանձնաժողովը հարցուց իւր Իռլանտացի անդամներէն բժշկապետ Սըր Տոքթ. Փոռիկսի թէ արդեօք համոզուա՞ծ է որ պատուաստի օրինաց կանոնաւոր գործադրուելուն հետեւանօք է որ Իռլանտա ազատած է ծաղիկէն։ Բժշկապետը պատասխանեց. «Մեր կարծիքն այն է թէ պատուաստի օրէնքն այնչափ լաւ կերպով ի գործ դրուելուն համար է որ ծաղիկը նուազած է Իռլանտիոյ մէջ» (Տես հարցում 4002)։ Եւ սակայն, տարին դեռ չը բոլորած, պատուաստականք անտանելի դառնութեամբ տեսան որ իրենց գովաբանած պատուաստը ու կրկնապատուաստը չեն եղեր որ ծաղիկը նուազեցնելու ծառայեր են, վասն զի ամբողջ Իռլանտիոյ մէջ, որ 5,500,000 բնակիչ ունի,

1871ին	ծաղիկէ մեռան	665	հոգի
1872ին	» »	3248	»
1873ին	» »	504	»
1874ին	» »	569	»
1875ին	» »	539	»

Թէ՛ Սկովտիա և թէ՛ Իռլանտա 1875էն ի վեր դժբաղդաբար մի քանի համաճարակ ծաղկի արշաւանաց և կոտորածոց ասպարէզ եղան՝ հակառակ պատուաստի օրինաց պատուաստման և կրկնապատուաստման։

Մեր յարգոյ քննադատը յառաջ կը բերէ զՊաւերիա ցոյց տալու համար երկիր մ'ուր պատուաստը կատարեալ կերպով ի գործ դրուած և ծաղիկը գրեթէ բնաջինջ եղած է։ Կ'ընդունիմք թէ Պաւերիա կատարելապէս պատուաստեալ եւ կրկնապատուաստեալ երկիր մ'է և պատուաստի ստիպողական օրէնքը հաստատուած է 1807ին. առանց չափազանցութեան կրնանք ըսել թէ ժողովրդեան 100ին 97ն ալ պատուաստեալ է։ Սակայն տեսնենք թէ ի՞նչ կ'ըսէ Միւնիխցի պատուաստական գիտնական մը, Ճ. Ֆ. Քոլլ, արտասովոր անդամ Պաւերիոյ արքունի վիճակագրական ժողովոյ, և այլն, և այլն, 1822 յունվ. 22ին առ Ուիլեըմ Թէլ ուղղած նամակին մէջ.

«Ի տղայ տիոց սովորած էի նկատել պատուաստը իբրեւ բացարձակ և որոշ պաշտպան ընդդէմ ծաղկի։ Բազմաթիւ և հաստատեալ անյաջողութիւնք հաւատքս կարող չեղան խախտել՝ այս անյաջողութիւնները վերագրելով միշտ կա՛մ պատուաստողին անհոգութեան և կամ պատուաստին գէշութեան։ Վերջապէս խնդիրը Ազգային Ժողովոյ առջեւ ելաւ։ Բարեկամ բժիշկ մը տուաւ ինձ ծրար մը պատուաստի վիճակագրութեանց որք ըստ իրեն բացարձակ և անհերքելի ապացոյցներ են ի նպաստ պատուաստի։ Հետաքրքրութիւնս շարժեցաւ և քննելով սոյն հաշուեցոյցերը, տեսայ թէ իրօք չլացուցիչ են։ Աւելի մօտէն քննելով զանոնք, կատարեալ կերպով համոզուեցայ թէ սոյն հաշուեցուցակաց կարծեցեալ փաստեր բոլորովին անկարող են հաստատելու պատուաստի ազդեցութիւնն ընդդէմ ծաղկի։ Արդարեւ, 1871ի համաճարակ ծաղկէն Պաւերիոյ մէջ բռնուեցան 30,742 անձինք որոց 29,429ը պատուաստեալ էին, ինչպէս ցոյց կուտայ կառավարութեան ցուցակը։ Երբ մեր աչաց առջեւ ունինք այսպիսի անհերքելի ապացոյցներ որք պատուաստի անկարողութիւնը կը հաստատեն, և միանգամայն երբ կը յիշենք այն անուրանալի և դառն վնասներն որ յամառ պատուաստի գործողութենէն յառաջ կուգան, կ'ստիպուինք ըսելու թէ պատուաստը ստիպողական միջոցներով ի գործ դնելն անիրաւ զրկանք մ'է։»

Մեր յարգելի քննադատը կը յայտնէ նաեւ թէ ի Պելճիա աւելի շատ ղոհ տրուած է ծաղիկը քան ի Պաւերիա, և զայս կը վերագրէ Պելճիայի մէջ պատուաստին թոյլ կերպով գործադրուելուն։ Արդէն տեսանք թէ այլ և այլ երկիրներու և ժողովրդոց մէջ ծաղիկը ժամանակ առ ժամանակ ալ գրեթէ կ'անհետանայ։ Թերեւս անօգուտ չպիտի լինի օրինակ մ'եւս յառաջ բերել ի հաստատութիւն մեր ըսածին։

Զուիցերիա եւս իւր պատուաստի ստիպողական օրէնքն ունէր. սակայն Զուիցերիացիք ձանձրանալով պատուաստի յուսախաբ միճակէն, 1882ին ընդհանուր ժողովը 80,000 քուէի դէմ 300,000 քուէով ջնջեց պատուաստի ստիպողական օրէնքը(¹), ազատ կացուցանելով նահանգները որ՝ եթէ կ'ուզեն՝ իւրաքանչիւրն իրեն համար պատուաստի օրէնք հաստատէ։ Տոք. Վոկդ, Բրոֆիէսէօր Պեռնի համալսարանին, կ'ըսէ. «1887ին(²) ամբողջ Զուիցերիոյ մէջ 14 ծաղկահարք մեռած են, որոց 11ը Թէսսէն նահանգէն են ուր պատուաստի ստիպողական օրէնք հաստատուած և պատուաստը կատարելագործուած է, մինչդեռ և՝ Ժենեւ դոյնոյնքան է շատ մը նահանգներու մէջ ուր ո՛չ պատուաստի օրէնք կայ և ո՛չ ալ պատուաստեալ։»

Ցոյց տալու համար նոյնպէս թէ տարբեր տարիներու մէջ քաղաքի մը, նոյնպէս մի և նոյն տարւոյ մէջ տարբեր քաղաքներու ծաղկէ մեռնողներուն թիւերը ո՞րչափ կը տարբերին իրարմէ, յառաջ կը բերենք հետեւեալ ցուցակը՝ քաղելով Vital Statistic էն.

Քաղաքներ	Լոնտոն	Բարիզ	Փերլին	Վիէննա
Համի քիկոյթ 000'001				
1864	19	21	46	44
1865	22	41	34	16
1866	60	24	31	21
1867	30	22	60	49
1868	54	171	80	5
1869	9	30	243	54
1870	572	150	6	1
1871	631	139	11	2
1872	48	75	517	215
1873	78	80	31	132
1874	791	210	—	—
1875	14	2	21	69
1876	20	7	7	7
1877	2	5	1/2 (³)	

Որպէս զի ընթերցողն աւելի որոշ գաղափար մը կազմէ թէ պատուաստը որչա՞փ անզօր է ծաղիկը կասեցնելու և կամ պատուաստեալը ծաղիկէն զերծ պահելու, հարկ կը համարիմ մի քանի օրինակներ եւս յառաջ բերել։

Լիվերբուլ (բնակիչ 550,000) քաղաք մ'է, ուր գրեթէ ամբողջ ժողովուրդը պատուաստեալ է, ուր ո՛չ հակապատուաստականք կան։ Լանսէթ, Անգղիոյ բժշկական Թղթատը, 1884 յուլիս 5ին հետեւեալ կերպով կը խօսի այս քաղքին մէջ ծաղկին ըրած կոտորածներուն վրայ. «Ծաղկի համաճարակը, որ բաւական ժամանակէ ի վեր տարածուած է ի Լիվերբրուլ, այժմ սոսկալի կոտորածներ կ'ընէ. առեւտուրը բաց ի ընտանեաց անմիջական պէտքերու սպառուելէն, փողոցներու ոմանց մէջ բոլորովին դադրած է, և հասարակաց չէնքերը ծաղկահարներ դարմանելու համար շփէն աւելի լեցուած են։»

Ընդհակառակը Լէսթըր (բնակիչ 120 հազար), որ հակապատուաստականաց կեդրոններէն մին է, և ուր բնակչաց հազիւ 100ին 5 կամ 10 պատուաստեալ են, 1873 էն 86, այսինքն 14 տարուան մէջ միայն քսան անձինք մեռած են ծաղկէ։ Նոյնպէս ի Բէյլի (բնակիչ 30.000), ուրիշ հակապատուաստական քաղաք մը, ուր հազիւ կը տեսնուին պատուաստեալ անձինք, 1873 էն 86, այսինքն 14 տարուան մէջ ոչ մի մահ պատահած է ծաղկէ, ի բաց առեալ 1885ը որ ատեն երկու մահ պատահած է։

Եթէ միմեանց հետ բաղդատենք կատարեալ պատուաստեալ քաղաքներ, կը տեսնենք որ միեւնոյն տարին մինչ քաղաք մը գրեթէ բոլորովին զերծ մնացած է ծաղկէ, ուրիշ քաղաքի մը մէջ ծաղիկը սոսկալի կոտորածներ ըրած է։ Այսպէս 1874 ին Լոնտոն 735 ղոհ տուաւ ծաղկին, մինչ նոյն տարին Պէրմինկամի (բնակիչ 400.000) մէջ ո՛չ մի մահ պատահեցաւ ծաղկէ։ Նոյնպէս Լիվերբուլ՝ 386 մահ, մինչ Փիլիմըթհ (բնակիչ 70.000) ո՛չ մի մահ։ Սէլֆօրտ (բնակիչ 175.000) 347 մահ, մինչ Նաթինկամ (բնակիչ 180.000) միայն մէկ մահ։ Մանչէսթըր (բնակիչ 340 հազար) 190 մահ, մինչ Շէֆիլտ (բնակիչ 280.000) միայն մէկ մահ, եւն. եւն։

Նոյնպէս եթէ ծաղկի հիւանդանոցներու հաշուեցուցակները քննենք, պիտի տեսնենք որ, ի՛նչ համեմատութեամբ որ պատուաստը ընդհանրացած է ժողովրդեան մէջ, պատուաստեալք նոյն համեմատութեամբ ծաղկի հանած են, ինչպէս հետեւեալ ցուցակէն կ'երեւի.

	Ծաղկահարք	Պատուաստ. Մահ	Մահ. 100
1836-51, Մէթրոփոլիթըն Հոսփիթըլ. Բժ. Dr. Marson	5651	3094	1129	19.97
1870-72, Մէթրոփոլիթըն Հոսփիթըլ.	14808	11174	2764	18 66
1871-77, Հոմբրթն Հոսփիթըլ. Բժ. Dr. Gayton	5499	4236	1065	19.43
1876-80, Տրպլին Հոսփիթըլ. Բժ. Dr. Grimshon	2404	1956	523	21.7
1876-80, Մէթրոփոլիթըն. փարտուրար Yebb	15171	11412	2677	17.6
1881 Տէպֆօրտ Հոսփիթըլ. Բժ. Dr. M'Combie	3185	2654	1552	17.3
	48169	34526	9048	18.78

Ահաւասիկ ցուցակ մը որ ցոյց կուտայ թէ, ամբողջ քառորդ դար մը «պատուաստեալք ծաղկի չեն հաներ» ըսուելէն ու պնդուելէն և պատուաստը կէս դարէն աւելի ի գործ դրուելէ յետոյ 48,169 ծաղկի հանողներէն 34,520ը պատուաստեալ էին։ Ճէնները ըսած էր. «Անգամ մը պատուաստուողը յաւիտեանս ապահով է ծաղիկէն»։ Ընթերցողաց կը թողունք դատել թէ ո՞ր ատենան իրականացած է Ճէննըրի այս հռչակաւոր խօսքը։

Որպէս զի ընթերցողը կարենայ բաղդատել պատուաստի գիւտէն յետոյ ծաղիկ հանող և մեռնողներուն համեմատական թիւը՝ պատուաստի գիւտէն առաջ ծաղիկ հանող ու մեռնողներու համեմատական թուոյն հետ, յառաջ կը բերենք հետեւեալ ցուցակը.

1722 (¹)	18066	2986	16 53
1763 (²)	72	15	20 08
1746-63 (³)	6453	1634	25 30
1779 (⁴)	400	72	18 —
	24994	4707	18 83

Այս ցուցակէն կ'երեւի թէ ծաղկէ մեռնողներու համեմատական թիւը գրեթէ նոյնն է պատուաստի ժամանակէն առաջ և վերջը։ Պատուաստի գիւտէն առաջ 100 ծաղկահարներէ 18.83 մեռած են, իսկ պատուաստի գիւտէն յետոյ 100 ծաղկահարներէ 18.78։

Յարգելի ընդդիմախօս բժիշկը կ'ըսէ. «Ցիրաւի եթէ պատուաստը անօգուտ բան մ'է, այն ատեն ի՞նչ մեծ յուսահատութիւն, վասն զի անցեալ դարուն, պատուաստը գտնուելէն առաջ, մի միայն Եւրոպիոյ մէջ ծաղկէն մեռած 400,000 ղոհերուն երկրորդ մէկ տեսարանին պէտք է սպասէ մարդկութիւնն ամէն վայրկեան ահ ու դողով»։

Քիչ մը դժուար է մեզ գուշակել թէ մեր յարգոյ քննադատն ի՞նչ իրողութեանց և տրամաբանութեան վրայ հաստատած է իւր յայտնած համոզումը կամ «ձախորդ մարգարէութիւնը»։ Մեք չենք կարծեր որ այս համոզում հաստատուած լինի այն բարբարոս և մահացու գաղափարին վրայ թէ ծաղիկը ամէն անհատի համար պարտաւորիչ հիւանդութիւն մ'է, թէեւ մեր ընդդիմախօսներէն նախապարծակը (դեղագործ Կ. Վ.) սոյն գաղափարը կը յայտնէ կատարեալ պարզմտութեամբ, չըսենք տգիտութեամբ, երբ կ'ըսէ. «... մարդ ընդ բովանդակ կեանս զինուի Syrapus sarracenia compositusով, քանի որ այդ հիւանդութեամբ վարակուած չէ և քանի որ Բ--Ր-Ի-Ն այդ հարիւր Ճ-ա-ր-ա չէ։» Այս ռամկական և դատապարտելի նախապաշարումն անցեալոյն մէջ հազարաւոր անձանց ծաղկի հանելուն, գեղակորոյս լինելուն, կուրանալուն եւ դառն մահուան մատնուելուն պատճառ եղած է։ Իսկ եթէ յարգելի «Բժիշկ մը»ն ըսել կ'ուզէ պարզապէս թէ՝ որովհետեւ ծաղիկը 18րդ դարուն մէջ մեծ կոտորածներ ըրաւ, նոյնը պիտի ընէ նաեւ 19րդ կամ քսաներորդ դարուն մէջ, շատ կը սխալի, վասն զի 16, 17 և 18րդ դարերուն մէջ ծաղիկ հիւանդութեան երեւալէն և վերջին դարուն մէջ ալ մեծ կոտորածներ ընելէն ամենեւին չհետեւիր թէ 20 կամ 21րդ դարերու մէջ ալ ծաղիկը պիտի երեւայ և մեծ կոտորածներ ընէ։ Իրողութիւնք և ուրիշ համաճարակ հիւանդութեանց պատմութիւնը բնաւ չեն արդարացներ կամ հաստատեր այսպիսի անբնական և տարօրինակ եզրակացութիւն մը։

15, 16 և 17րդ դարերը Եւրոպիոյ համար ժանտախտի (peste) դարեր էին։ Երբ հազարաւոր անձինք իրենց կեանքը կը կորսնցնէին մի քանի օրուան դառն տանջանքէ վերջ, արդեօք արդարացի և ուղիղ պիտի լինէ՞ր, եթէ մէկը այն ժամանակ ըսէր թէ այս ժանտախտը դարէ ի դար պիտի տեւէ։ Չէ՞ որ իրողութիւնք և պատմութիւնը պիտի ցուցնէին մեզ այսօր թէ այսպիսի եզրակացութիւն մը բոլորովին անտեղի և երեւակայական է, վասն զի 18րդ դարը մեծաւ մասամբ զատ մնաց ժանտախտի կոտորածէն, եւ ներկայ դարուս համար ալ կրնանք ըսել թէ Եւրոպա գրեթէ բոլորովին զերծ մնացած է այս ախտէն։

Նոյնպէս հնտախտը (քոլէրա) 1820էն մինչեւ 15 տարի առաջ սոսկալի կոտորածներ ըրաւ Եւրոպիոյ մէջ, բայց ահա կը տեսնենք թէ առողջապահական և քառանթինայի միջոցներով այսօր կարող եղած են ախտը վանել կամ ջնջել։

Հիրօկրատ, հայր բժշկութեան, իւր բոլոր բժշկական նրբամտութեամբ և հանճարով չը տեսաւ ծաղիկէ բռնուող հիւանդ մը և ծաղկի անունն իսկ չը յիշուիր իւր հեղինակութեանց մէջ, վասն զի ծաղիկ չկար իւր ժամանակը։ Հոմերոս, հայր բանաստեղծութեան, իւր բոլոր բանաստեղծութեանց մէջ բնաւ ակնարկութիւն չըներ ծաղիկ հիւանդութեան կամ նորա թողած նշաններու վրայ, վասն զի իւր ժամանակը չկար ծաղիկ։ Առաջին դարէն մինչեւ 14րդ դարը, ամբողջ Եւրոպիոյ մէջ ծաղիկ հիւանդութիւնը ո՛չ կար և ո՛չ ալ գիտցուած էր։ Այն երկար տարիներու մէջ միլիոնաւոր անձինք ծնան, ապրեցան և մեռան առանց ծաղիկ հիւանդութիւնը տեսած կամ բ--Ր-Ի-Ն հ-ի-ւ-ա-ն-դ-ա-ց լինելու։ Բացայայտ է ուրեմն որ ծաղիկը պարտաւորիչ հիւանդութիւն չէ։

Եթէ պատուաստի վրայ եղած աշխատութեանց, պատուաստուելու և կրկնապատուաստուելու համար եղած ծախուց կէսը միայն առողջապահական միջոցներու վրայ գործադրուէր, այսօր ազատած պիտի լինէինք ո՛չ միայն ծաղիկէ, այլ եւ ուրիշ շատ մը համաճարակ հիւանդութիւններէ եւս որոնք կ'արշաւեն և կոտորածներ կ'ընեն ուր որ առողջապահական սկզբունք մուտ գտած չեն ժողովրդոց մէջ և կամ անկատար և անփոյթ կերպով ի գործ կը դրուին։

Պատուաստի խնդրոյն հետ սերտ առնչութիւն ունեցող ուրիշ կենսական խնդիր մ'ալ պատուաստէն յառաջ եկող ուղղակի և անուղղակի հիւանդութեանց ու հետեւանաց խնդիրն է։ Ամբողջ Եւրոպա դարէ մ'ի վեր կ'զբաղի սոյն խնդիրներով, աւելի լրջութեամբ, բժշկական անելի ընդարձակ գիտութեամբ եւ աւելի ճշմարիտ փիլիսոփայական ոգով վերջին կէս դարու մէջոցին քան թէ առաջին կէս դարու մէջ։ Անտարակոյս ժամանակ պիտի գայ որ, փոխանակ՝ յընդհանրացումն պատուաստի և կրկնապատուաստի՝ միլիոնաւոր ոսկիներ ծախսելու իրենց կարծեցեալ օգտին համար, պատուաստն արգիլող օրէնքներ պիտի հաստատուին, ինչպէս եղաւ դ-ա-կ-ց-ի-ն-մ-ի (inoculation) համար (⁵), որ թէեւ դարու մը չափ ամբողջ Եւրոպիոյ մէջ ի գործ դրուեցաւ և իւր բազմաթիւ կուսակցաց կողմանէ մինչեւ երկինք բարձրացաւ իբրեւ ամենաաքանչելի դարման ծաղկի համար, այսօր չը կայ հեղինակ մ'որ չը խոստովանի թէ պատկինումը ո՛չ թէ միայն ծաղիկը չ'արգիլեց, այլ զայն տարածելու ահաւելի միջոց մ'եղաւ։ Պատկինումէ կուսակիցք ո՛չ նուազ եռանդով եւ ո՛չ նուազ վստահութեամբ կը հռչակէին թէ պատկինումն է միակ միջոց ծաղիկը կասեցնելու և ջնջելու։ 1754ին, Անգլիոյ արքունի բժշկական գրասենեակը ջերմապէս յանձնարարեց զայն ընելով։ «Պատկինումը ծաղիկ զերծ մնալու ամենալաւ միջոցն է»։ սակայն նոյն գիտական մարմինը 1840ին պատկինումն արգիլող օրէնք մը հրատարակեց, համոզում գոյացնելով որ «պատկինումը ծաղիկն արծարծելու եւ տարածելու ամենէն սոսկալի միջոցն է», և պատկինումը որչափ ժամանակ որ ի գործ դրուի երկրի մը մէջ, նոյնչափ ժամանակ ծաղիկը կը մնայ հոն և իւր կոտորածները կը շարունակէ ժողովրդեան մէջ։» Հռչակաւոր պատկինիչ (inoculateur) Տօք. Տիմչոթյլ Լոնտոնէն Բեդրպսուրկ գնաց, Ռուսիոյ կայսրուհի Կատարինէ Բ.ը պատկինելու համար, և ստացաւ 10000 անգլիական ոսկի։ Եթէ Տօք. Տիմչոթյլ այսօր ողջ լինէր և սոյն գործողութիւնը կատարէր, ըստ օրինի մէկ ամիս բանտարկութեան պիտի դատապարտուէր։

Թո՛ղ յարգոյ ընթերցողը չզարմանայ ուրեմն, երբ կ'ըսեմ թէ պատուաստն ալ իւր արգելիչ օրէնքը պիտի ունենայ, երբ բժիշկք և ժողովուրդք տեսնեն եւ համոզուին որ պատուաստը ո՛չ միայն անզօր է ծաղկի դէմ, այլ եւ կան կարգ մը հիւանդութիւնք որոց սերմերը պատուաստի միջոցաւ մարդուս կազմութեանը մէջ կը մտնեն ի վնաս առողջութեան և կենաց։

Գալով ծաղկի համաճարակն արգիլելու և հիւանդը դարմանելու միջոցներուն, հետեւեալներն են.

1. Առողջապահական սկզբունքները տարածել և գործադրել ժողովրդոց մէջ։

2. Միատ-ա-ր-ն-ի-ն- ծաղկահար հիւանդաց համար։

3. Ցարմար դեղերու գործածութիւն։

Ուրախ ենք յայտնելու որ վերջին 10-15 տարիներու միջոցին սոյն ուղղութեամբ զարմանալի յառաջդիմութիւնք եղած են բուն իսկ պատուաստականաց եւ պատուաստեալ երկիրներու մէջ։

Ի վերջոյ, յարգելի «Բժիշկ մը»ն իւր յօդուածը կնքելով կ'ըսէ. «Միրելի է մեզ յուսալ թէ մեր ազնիւ արհեստակիցը իւր կարծիքը փոխելով, թէ՛ հիւանդները և թէ՛ իւր երեք զաւակունքը կը պատուաստէ ո՛չ թէ մի անգամ, այլ ըստ գերմանականին բազում անգամներ։»

Համոզուած լինելով թէ մեր յարգոյ քննադատին յայտնած փափաքը մեր եւ մեր հիւանդաց օգտին համար է, իւր բարեսրտութեան համար մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով հանդերձ, կը կրկնենք ինչ որ կ'ըսէ Համլէթ իւր զարմացող եւ կարեկից բարեկամ Հորէշիոյ. There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your Philosophy. «Աւելի բաներ կան երկնքի ու երկրի մէջ, Հորէշիո, քան ինչ որ երազուած են ձեր փիլիսոփայութեան մէջ։»

ՏՐ. Գ. Ս. ՏՕՊՐԱՃԵԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԳՐԱՒՈՐ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. տարի 4 դրշ.

Բ. տարի 3 դրշ.

ՀԵՂԻՆԱԿ.— ԱՐԻՍՏ. Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Մանկավարժական եզանակաւ պատրաստեալ սոյն թուաբանութեան Դասընթացքին Բ. տարին եւս հրատարակուեցաւ։ Ուսումն. Խորհուրդն իւր վերջին նոր ծրագրով թուաբանութեան նախնական ուսումը թուաշրջաններու վերածած և այդ ուղղութեամբ կազմուած միայն սոյն դասագիրքը գնահատելով ընդհանուր նախակրթարանաց մէջ գործածելու համար ընդունած է. արդարեւ այս դասագիրքն ուղղութեամբը բոլորովին նոր և դիւրուսոյց լինելով թուաբանութեան նըման ՃԻՇԴ և ԿԱՐԵՒՈՐ գիտութիւնը մանկանց զարգացողական աստիճանին համեմատ պարզուած է։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։

Վաճառանաց համար % 15 զեղչ։ 2—12

ԼԱՔԷՍ

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ

Երաշխաւորեալ Դրամագլուխք

50000000 Ֆրանգ

Ընդհանուր գործակալ Բուրսայի

Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆ 103

Եօրկիատիս խան թիւ 1, Պահնէ գարու Մթամպոլ

ՇՐՋԱՒԵՐԱԿԱՆ

Տպարան եւ Գրատուն

ԲԱՐԲԱՌՈՒ

Ն. Ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Զագմագճիլար Եօղուրու

Ցակոբեան խան, թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հարս՝ ծանիկ Արամեանի հանրաւոր Տպարանն՝ զոր ցարդ օտար ձեռքեր կը վարեին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմք։

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմք լիուլի գոհացնելու համար զանազան անոնք՝ որք բարեհաճեցան պատուել զմեզ։

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւայլ ամենայն լեզուից տառեր՝ բենց պարզ եւ զարդարուն տեսակօք։ Ինչպէս յառաջ մեր այսու եւս ամենամեծ խնամով պիտի տպագրուին ամեն տեսակ գրքեակներ, ինչպես նաեւ հարսանեկան հրաւիրագիրներ, Այցեստոմներ, Նամակագրութիւնք, Մահագոյժ եւայլն, եւն։

Տպարանս իրեն նշանաբան ընտրած է Գնոյ չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն, փութաջանութիւն եւ այն ամեն հանգամանքներ որք յաջողակ եին ՃԱՆԻԿ ԱՐԱՄԵԱՆ Տպագրատան։ Կը հրաւիրուին Պաս. Հեղինակք եւ Արգոյ Ազգային փորձով հաստատել մեր դատներն։

ՆԵՐՍԷՍ Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՈՒՑ. — Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ եւ փութով կը կատարուին։

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԻՆ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

Գասթամունի վիլայէթը ճէլիլէսի տաբիլինէ Սինօպ սանճաղընա Գարասու վէ Բէրէկէտ վէ Գարասովա վէ Գրթբզ վէ Սարքքուտ մերի օրմանլարընտան Թարիխը ինալէսինէն թթիպարէն պիր պուչուգ սէնէ զարփընտա գաթ ու իրրաճ խարիմէք վէ թէգարրուր իտէճէք պէտէլինին էշրիւ բէշինէն վէ գուսուրը պիր սէնէ զարփընտա մէ միւթէսաբի 3 թագսիթտէ լիրաի օսմանի 100 ղուրուշ հիսապը իլէ այնէն վէ նագտէն լիրա օլարագ Օրման վէ Մէհատին իտարէի ումումիյէսի վէգնէսինէ թէշլիմ վէ իթա գըլընմագ վէ քեսֆիֆէի մուամէլաթտա օրման նիզամնամէսի իլէ օլպապատ թանգիմ վէ թէֆթթի խարիճէք մուգավէլէնամէսի ա՛քամընա թապի օլմագ վէ 306 սէնէսի իլուլընէն պիրինճի ճումա իրթէսի կիւնի գարարը մուվագգաթը վէ 48 սաաթ զարփընտա 100 տէ 3 զամմ գապալ խարիմէք իւզրէ 5000 մէթրօ մէքաալ մէչէ վէ 1000 մէթրօ մէքաալ չամ քէրէսթէսի մահալինէճ վէ պուրաճա մէվգբի միւգայէտէյէ վագ խարիմիշ վէ պուճարընը պէչէր մէթրօ մէքաալը եարմի պէչէր զուրուչտա թալիպի էօհտէսինտէ պուլունմուշ օլաուզընտան զիյատէյէ թալիպ օլանլարընը տէբզիթօլէրի իլէ պէրապէր Տէրսաատթթտէ Մալիյէ Խազինէի ճէլիլէսի տաբիրէսինտէ Օրման վէ Մէհատին իտարէի ումումիյէսինէ վէ մահալինտէ Գասթամունի վիլայէթի օրման սէր մուվթէթիշլիկինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

11 աղըսթոս 306 507

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Էրզագ անպարը իշուն ալընճագ Ֆուրնիյէ էքսթրա խսբարմալէթի մամունըն գարարը գաթիսի աղսսթսը բուամինին օն սէքիզինճի ճումա իրթէսի կիւնիւ վիրիլէճէկինտէն թալիպ օլանլարընը եէվմի մէգբիւրտէ սաաթ ալթրտան նիհայէթի տօգուզա գատար Խազինէի Խասսաի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան օլունուր։

13 աղսսթսս 306

600 2—3

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Վիճակ 31 Մարտ 1890

ՊԱՀԱՆՋՔ	Օսմ. Ոսկի		ՊԱՐՏՔ	Օսմ. Ոսկի	
Բաժինք լգանձ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՓԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի փնասուց համար։ 51

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կոպ ուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած փնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եղերաց
Թիւ. 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻԻԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանկ 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանկ 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանկ 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանկ

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՊ

Իքինճի օրաւուի Հիմայուն լաղբ մէսի իչիւն միւպայես օլունճադ օն իքի պին իքի եիւզ մէթրօ նէֆէրաթ չուհասընը իմասընա թալիպ թիճարընն ադսմ օսընն օն ալթընճը կիւնինէ դասար պէհէր կիւն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

11 ագոսթոս 1890 476
Նո. 33 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՊ

Եանեա, Փրէվէզա, Միչօվա, Զակուր վէ Գոնիչա մէվգիլարընտա պուլունճադ տագիգին իմասընա թալիպ օլանլարընն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

12 ագոսթոս 1890 477
Նո. 34 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՊ

Ալթընճը նիզամիէ ֆըրգասը տասիլինտէ պուլունան ճիւնուտը ճէնապը միւլիւքեանէ հայվանաթը լաղըմսի իչիւն պին իւչ եիւզ ալթը սէնէսինտէ լիւզումի օլան էյեայի մուլթապիէնին իմասընա թալիպ օլանլարընն իչպու թարիխատէն իմիպարէն նիհայէթի պիր հաֆթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուսմանիյէ տայիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

13 օգոսթոս 1890 478
Նո. 35 2—3

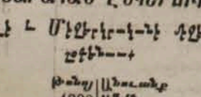

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ
Ն. ԲԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մ-ՐԻԷԼ-ՈՒ Լ ԲՈՒԼԷ ԴՕՐ- ԿԱՆՈՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՌՈՂ

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

ՈՒՂԵՒՈՐ Լ -ՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Նաւուղէքի, ուղեւորութեան Լ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
Մոմհանէ փողոց, Թիւ 14 14

ՄԱՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԼԷՎԱՆԹ Լ ՄԷՍԳԻԼԻՊ-ԷՆԻ ԴՕՐ- ԲԱՌՈՂ ՍՊԻՆԱՒԷ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Թոնաքաս	4200	Աֆրիքէ	3000
Ֆէրա	4000	Գասպէրիա	3000
Օսմանլի	4000	Նէրթիա	3000
Սէուսգրէթ	3250	Բէրա	3000
Թրոյ	3250	Լոգիս	800
Մոֆասլա	3250	Օլինա	800
Մարիոթիս	3250	Սէոիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
Ճէյմս Սգրիդ Լիվրբուլ. 99 31

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ասոնց կը Ընէ խոշորամեծներն և ա և է կերպով յատակեան ապրիները. Կ'անենամցնէ ֆանկի նշանները, ցանկերն, արնէն թարսած տյրտցքը և այլն։

Դէմքին կուսայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Գ. Ֆ. Գէորգ, Ֆըներբաչեան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Լամանտա Գաբուանա, Ղալաթիա, Սիւքիւրճիլար։ Վայրկեանի քսիլ—կեղծիքին դէմ։ Հանար, դիմել միայն մթերանոցին։ 33

ՔՈՒՆԱՐՑ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՈՑ

ՈՐ- -ՊԷ ԵՐԷ- -ՆԷ-Ի ԷՔ Բ-ՆԻՆ ԼԻՎԷՐԲ-ԼԻ Լ ԱՐԷ-ԵԼԷՅ ԴԷՔ-

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գանգէսնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Թոմենիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	2574
Ուրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բաւոնիա	5587	Ագլաս	2393
Սէֆիլանիա	5517	Սարակոստ	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ասէբրօ	2143	Թրինիտատ	899
Քէտար	1876	Մորոգգօ	1855
Նէրթոլրկ	1614		

Atlas չոգենաւը նաւատպետ Պարլոու, Լիվրբուլէն ասա կ'սպասուի օգոս. 29ին։ Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ ֆ-ՐԴ-Ի-ԳԴ-Ը Thomas C. Joly
Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան, Ղալաթիա 85

ՊՈՒՏԱԲԷՇԹԻ ՄԱՖԲՐՈՂԱԿԱՆ
(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1886ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յառաջդիմութեան, մշցման կարողութեան եւ արտածման մեծ միտքն ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորը Նշանակեալ էին իրը առաջին մշցանակ մանրաբոլոգական հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւրը մեծագոյն մշցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ։ Կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միւնարներով։ Բայց ասոր բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդեցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖԻՒՆՆԱՒԱԼԷ-ՓՈՂԷՆ ազդիկը վերջերս գրաւուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանսանի համաձայնութիւնը Լընտրն-Հոսբիտալ հիւանդանոցին։ բաց ասոր, այս ջուրն ազդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսբրանները ծրիարար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտաբէշթի գրասենեկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ չփոխուելեան առաջքն առնելու համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Յոզէֆի մաքրողական աղ գիւրին» նշանը որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ԳԻՐԱՒԱՐԵՑԷՔ ՄԻԵՆ ՋՈՒՐՆ
FRANÇOIS JOSEPH
ՊՈՒՏԱԲԷՇԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)
իւրաքանչիւր եղանակի սկիզբը ստամոքսներ մաքրելու համար։

ԱՄԷՆ ՈՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէկիքի և Ս. Քրիստոֆէ՝ Պոլիս, Ս. Գասդրիատս և Ա. Թիթոս՝ Ղալաթիա, Ճ. Քանզուլ՝ ի Բերա, Թուրքիոյ համար լրծակալն է Պ. Ֆ. Պէլիս, ի Պոլիս։ 84

Ա. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՅՈՒՆՏԻՊԹԻՆԻ ԱՐԿԱՆԻՔ ԷՊԷՊՕՐՈՒ

ՈՍԿԵԱՅ ԵՒ ԱՐԾԱԹԵԱՅ ՎԵՑ ՄԻՍԱԼՔ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄՆ

ՍՏԱՄՈՒԲԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ

ՊԱՏՈՒՈՑ ՎԿԱՅԱԿԱՆ 1872 ՓԱՐԻԶ

ՏԻՒՌԱՆԻ ԳԻՆԻ

107

Ցրանսացի և օտար բժշկաց 4 000է աւելի ներբողալից վկայութիւնք կ'ապացուցանեն ազդեցութիւնն այս գինիին, որ Ալիքանթէի գինիին չափ ախորժահամէ։

Կ-ԷՐ-ՐԻՆ Լ ՇԷՐՈՅ-ՇԻՆԷ Ե ԷՐ-ԼԻԵԽՈՒ Կ'-ՈՒԼԷՅԻՆ -ԷՈՐԺ-ԻԸ Լ ԻԸ ԳԷ-ԷՐ-ՈՅՆԷ Մ-ԷՐ-ՈՂ-ՈՒԹ-ՆԸ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՒՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԻԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօիւք Միւլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վերայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն ըստ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ. այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելում մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պէլճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ օրը են՝ օժտի համար ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, բանուածք, կիսազգեստք, քալիքօ, քօրսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապկեղէնք, շապիկներ, ռասմանք, ֆլանէլ կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդ ազգեստներ, ուէլցած է ուրիշ տեսակ անթիւ դիւթեր բոլորովալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և ազգայոց, որը բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճոպակով ու չբեկուելեամբ յօրինեալ են։

Ցանելամ մի ըրած է նաև ապպրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճաք է պէրան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով թէչ որ ապրարերն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան ազգայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բայթոններ խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆ ԶԿԱՑ 8

ՀԱՋԻ ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ԳՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՅՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՑՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

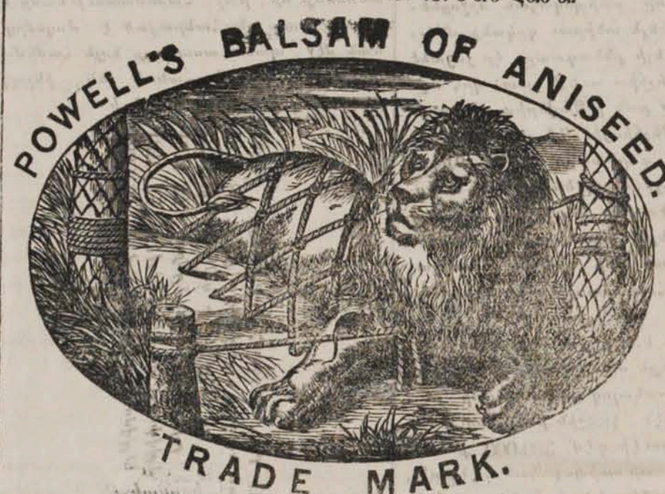

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՂԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆԵՐ դէմ իրը ապահով դարման այս գեղին վայելեալ համբաւը մինչ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս Պ. Բաուէլ կ'ըստանայ անոնցմէ որք գործածած է ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

«Անգլիոյ թագուհւոյն Նէրվի թնդանօթագրոյն վրայ, ի Ռուք, ըստ կոչուած։

«Սիրելի պարոն, Ձեզ գրելս կը նեղուէի յամառնս հազէ մը որ գիշերը կ'արգելուր ինձ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցուցնել, Վերջապէս կամս քարթնէսյան ձեռաքսոց ինձ գործածել ձեր անուշագոյն բալասանէն անիսանի հատիկներով և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ ապրելու, և առաջին փաքը որուակը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն այլոց։ (Որ.) Վ. Լինճլէյ, Նէրվի թնդանօթագրէն։»

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և արտաքնեալ դեղերու վաճառականաց քով։ Հիշը 1 շիլին 1/2 բէնսի, 2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՅ ԲՕՈՒԼԷՅ, 4, Ալդիսն Բարէյս, Պլաքֆրիարս բրա, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով։

106 Ա. ԷՍՄԻՈՒՆԻ ԳԱՊՈՒԼԱՆ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Ղալատա, պահականոցին քով, կայսրան Թարհանէյին, 95 և 97

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!
Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS
Les Papiers, les Poudres, les Cigarettes, à base de narcotiques, calment momentanément vos souffrances épouvantables, mais vous tuent sûrement.
ASTHMATIQUES!
Le SEUL CURATIF de l'ASTHME, Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la
LIQUEUR DE L'ÉTOILE
du Docteur Lastes, perfectionnée et préparée par Mario LECHAUX, Phn-Cien, 164, r. Ste-Catherine, BORDEAUX
Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la médication et de nombreuses attestations de son efficacité, est envoyée gratis et franco à tous ceux qui la demandent.
DÉTAIL. — Dans toutes les bonnes Pharmacies.

COMP RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբաթական երկաթեւեկուութիւնք

Օր	յուլիս	Ամ.	Ր.Ե.	Երկ-ից	Ժամը	Հեռագիր
Բշ.	13	25	Եր.	Օտեսա		
Գշ.	14	26	5	Եր.	Աչէբսանդրիա	
Դշ.	15	27	10	Ա.	Անատոլու	
Դշ.	15	27	10	Ա.	Սեվաստոպոլ	
Եշ.	16	8	2	Եր.	Օտեսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Թուսական ընկերութեան ի Բերա։ 10

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

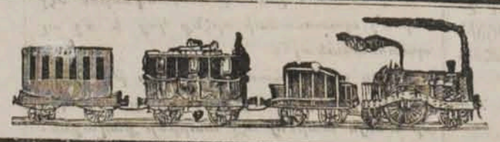

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ

ԳԻՒՂ. Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՊԷԼԼՈՎԱ

Կառախումբ Կ. Պոլսէն մեկնող	Արեւ. Ճեպտ. թ. 2 Բշ. Եշ.	Կռխ. Ճեպտ. թ. 4 Ա.մ. օր	Կռխ. Խառն թ. 52 Ա.մ. օր
	Երեկոյ ժ. Վ.	Երեկոյ ժ. Վ.	Առաւ. ժ. Վ.
Կ. Պոլիս ... մեկնումի	7 20	8 15	7 50
Գումրգաբու			8 08
Եէտի—գաբու			8 22
Մարմարա			8 39
Ալյոմէ-Ֆանոս			8 52
Քիւչիւք—Զէքմէճէ			9 03
Սարաֆթ—գուլէ			9 47
Հասարքէոյ		9 46	10 23
Զամանճա			11 06
Գալաթէ	9 30	10 46	11 45
Սիրքէճի			12 51
Զէյքէնէյեոյ ժամանումի		12 02	1 33
մեկնումի		12 04	2 00
Զորլու	11 50	12 47	2 50
Մուրատլը—Քէօքէլի			3 38
Սէրիլէ—Զէյթինլիք			4 09
Լիւլէ—Պուրգաս		2 19	4 49
	Եր. Ա.		
Պազարճիք	1 55	2 31	5 35
Բարգա—քէոյ			6 16
Ուզունճա—Քէօփրիւ		3 57	7 05
Դուլէլի—Պուրգաս		4 18	7 47
Ուրլի			8 15
Ադրիանուպոլիս ... ժամ	4 14	5 09	9 00
			Երեկոյ
Ադրիանուպոլիս ... մկ.	4 19	5 19	1 00
Գաստրքէոյ			1 40
Մուսթաֆա բաշա ժամ.	5 18	6 15	2 18
մկ.	5 20	6 30	2 53
Հարմանլը ժամ.	6 4	7 42	3 32
մկ.	6 9	7 27	3 48
Թըրնովա-Սէմէնլի ժամ.		7 51	4 20
			Կռխ. Խառն թ. 124 Բաց ի Եշ. Ե
			Երեկոյ
Թըրնովա—Սէմէնլի մկ.		8 01	4 45
Գեայաճրք—Հասքէոյ		8 38	5 45
Եէնի—Մահալլէ		9 27	7 44
Բաքաչլը	8 32	9 53	8 00
Գաֆանիդ—Սթամբուլ		10 20	8 56
Փիրիպէ ժամ.	9 21	10 42	9 00
մկ.	9 31	11 2	9 50
Թաֆթաք Բաղաճրք		11 58	10 50
Սարամպէյ ժամ.		12 23	11 22
մկ.		12 24	Թ.Շ.Ք. 1 52
Պէյօղլա ժամ.	11 10	12 48	12 00
	Առաւ.	Երեկոյ	Գիշեր
	Եր.-ոյ		Եր.-ենէրդ.
Սոֆիա ժամ.	3 48	4 29	5 30
Նէրէ	8 20	10 04	
	Թ.Շ.Ք.		
Պէլկրատ	2 45	4 48	
Պուտապէշթ	10 05	1 25	
Վիէննա	3 15	7 15	
	Թ.Շ.Ք.		
Սկիւպ		1 49	
Սէլանիկ		9 36	

Կառախումբ Կ. Պոլիս եկող	Արեւ. Ճեպտ. թ. 1	Կռխ. Ճեպտ. թ. 3 Ա.մ. օր	Կռխ. Խառն թ. 123 Բաց ի Եշ. Ե
	Ժ. Վ. Բշ. Եշ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Սէլանիկ ... մեկնումի		6 00	
Սկիւպ		1 49	—
Վիէննա	8 25	8 00	Կիր. Բշ. Մարտ. գլ.
	Թ.Շ.Ք.		
Պուտապէշթ	2 55		
Պէլկրատ	9 30	2 40	
Նիշ	3 20	5 44	Բշ. Եշ.
Սոֆիա	9 00	12 16	8 45
	Թ.Շ.Ք.		
			Առաւ.
Պէյօղլա մկ.	12 40	Երեկոյ	
		3 57	1 00
Սարամպէյ		4 15	1 30
Թաֆթաք Բաղաճրք		4 42	2 10
Փիրիպէ ժամ.	2 12	5 35	3 18
մկ.	2 17	6 00	3 45
Գաֆանիդ—Սթամբուլ		6 24	4 10
Բաքաչլը	3 08	6 47	4 34
Եէնի Մահալլէ		7 12	5 47
Գեայաճրք—Հասքէոյ		8 01	7 10
Թըրնովա-Սէմէնլի ժամ.	4 55	8 55	7 45
			Կռխ. Խառն թ. 124 Ա.մ. օր Բաց ի Եշ. Ե
			Առաւ.
Թըրնովա—Սէմէնլի մկ.	5 00	8 42	8 42
Հարմանլը ժամ.	5 24	9 00	9 15
մկ.	5 29	9 21	9 35
Մուսթաֆա-փաշա ժամ.	6 10	10 02	10 33
մկ.	6 15	10 17	10 53
Գաստրքէոյ			11 32
Ադրիանուպոլիս ... ժամ.	7 09	11 15	12 10
			Երեկոյ
			Կռխ. Խառն թ. 51 Ա.մ. օր
			Առաւ.
Ադրիանուպոլիս ... մկ.	7 14	11 25	6 25
Ուրլի			7 13
Գուլէլի—Պուրգաս (Պլաֆ)		12 19	8 25
Ուզունճա—Քէօփրիւ		12 58	8 59
Բազարճիք			9 40
Պազարճիք—Լիւլէ	9 36	1 50	10 33
Լիւլէ—Պուրգաս		2 18	11 10
Սէրիլէ—Զէյթինլիք			11 46
Մուրատլը—Քէօքէլի			12 18
Զորլու		3 48	1 16
Զէյքէնէյեոյ ժամ.	12 12	4 26	2 00
մկ.	12 17	4 30	2 25
Սիրքէճի			3 18
Գալաթէ			4 01
Գասպէյ			4 50
Զամանճա	1 57	6 11	5 51
Հասքէ—Քէոյ		6 47	6 17
Սարաֆ—գուլէ			7 06
Քիւչիւք—Զէքմէճէ			7 18
Ալյոմէ-Ֆանոս			7 45
Մաքրիք—գիւղ			7 57
Եէնի—գուլէ			8 06
Գումրգաբու			8 13
Կ. Պոլիս (Պլաֆ) ժամ.	4 00	8 15	8 45
	Երեկոյ	Առաւ.	Երեկոյ

Սարաքոնեալ վագրկեանները գիշերուան ժամեր կը նշանակեն սկսելով երեկոյեան 6է մինչեւ առաւօտեան ժ. 5 50 (Ը. Ե.)

ԳԻՒՂ ՍԷԼԱՆԻԿ—ԻՍԹԻՖԻՊ—ՍՊԻՆՃԷՆ

Կառախումբ թ. 512/522 Սկսանիկէն ամէն օր	Առաւ. ժ. Վ.	Կառախումբ թ. 523 Վիէննայէն ամէն օր	ժ. Վ.
Սէլանիկ (Պլաֆ) ... մեկ.	6 00	Վիէննա մեկ.	8 00
Թեսալոնիկ	6 33	Պուտապէշթ	2 40
Ալմանօվօ	7 10	Պէլկրատ	10 55
Քարասուլու	7 31	Նիշ	5 50
Կիւմիւշճէ	7 41		Առաւ.
Կէօրկէլի	8 17	Սպէճիչէ մեկ.	10 40
Մրնաօվսէ	8 51	Պուգանոչէ	10 55
Սիրնու Մեհիցա	9 00	Պուգաթէչէ	11 23
Տէմիրգապու (Պլաֆ) ժամ.	9 32	Բրէշօվա	11 40
մկ.	9 42	Թարպանոչէ	12 03
Փրիմօյագ	10 27	Գումանոչա	12 37
Վիէնէֆանօ—Կրատիպ ժամ.	11 06	Հասպալար	1 13
Քէօքրիլիա ժամ.	11 53	Իսպիլա (Պլաֆ) մեկ.	1 49
մկ.	12 03	ժամ.	2 01
Զէյլէնիքօ	12 51	Զէյլէնիքօ	2 37
Իսպիլա (Պլաֆ) ժամ.	1 27	ժամ.	3 20
մեկ.	1 49	Քէօքրիլիա մկ.	3 30
Հասպալար	2 29	Վիէնէֆանօ—Կրատիպ	4 20
Գումանոչա	3 22	Փրիմօյագ	5 03
Թարպանոչէ	3 53	Տէմիրգապու (Պլաֆ) ժամ.	5 37
Բրէշօվա	4 21	մկ.	5 52
Պուգաթէչէ	4 33	Սիրնու Մեհիցա	6 26
Պուգանոչէ	4 57	Մրնաօվսէ	6 53
Սպէճիչէ ժամ	5 10	Կէօրկէլի	7 19
	Երեկոյ	Կիւմիւշճէ	7 51
Նիշ ժամ	9 40	Քարասուլու	8 04
Պէլկրատ	4 48	Ալմանօվօ	8 24
Պուտապէշթ	1 23	Թեսալոնիկ	9 04
Վիէննա	7 15	Սէլանիկ (Պլաֆ) ... ժամ.	9 56
			Երեկոյ

ԳԻՒՂ ԻՍԿՈՒԿԻՊ—ՄԻԹՐՕՎԻՑԱ

Կառախումբ թ. 622 Իսկիւպէն ԲԷ ԴԷ ՈՒԲ	Առաւ. ժ. Վ.	Կառախումբ թ. 621 Միթրովիցայէն ԴԷ ԵՂ ՇԲ	Առաւ. ժ. Վ.
Իսպիլա (Պլաֆ) ... մեկ.	7 40	Միթրովիցա (Պլաֆ) մկ.	7 25
Լիէշան	8 47	Վ. ուշիան	7 47
Քարասախանիք	9 42	Բիրչիբնա	8 41
Վ. Էնիզովիչ	10 52	Լիբլիան	9 36
Լիբլիան	11 45	Վ. Էրսովիչ	10 37
Բրէշիբնա	12 37	Քարասանիք	11 24
Վ. ուշիան	1 23	Լիէշան	12 01
Միթրովիցա (Պլաֆ) ժամ.	1 40	Իսպիլա (Պլաֆ) ... ժամ.	12 54
	Երեկոյ		Երեկոյ

ԹԸՐՆՈՎԱ—ՍԷՄԷՆԼԻ—ԵԱՄՊՈԼՈՒ

Կառախումբ թ. 322 Կիր. Դշ. Ուբ.	Ժ. Վ. Առաւ.	Կառախումբ թ. 321 Բշ. Դշ. Շբ.	Ժ. Վ. Առաւ.
Հասպրգակաց-Քիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ.		Պուրկազ մեկ.	6 00
Սոֆիա-Պէլգրատլէն ժամ.		Լասպոլօվա մեկ.	11 10
Երեքշաբթի Ուրբաթ	7 55	Սիլիվրի—Բէրմանլը	12 11
Սարամպէյէն ժամ կէր.		Եէնի—Զագրա	1 12
Կ. Պոլիս-Ա. Պոլս Շաբ.	7 51	Բասակ—Մահալլէսի	2 15
	Առաւ.	Գարարուտնար	3 16
Թըրնովա—Սէմէնլի մեկ.	8 24	Թըրնովա—Սէմէնլի ժամ.	3 50
Գարարուտնար	9 08		Երեկոյ
Բասակ—Մահալլէսի	10 14	Հասպրգակաց-Քիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ.	
Եէնի—Զագրա	11 23	Պէլգրատ-Սոֆիա մեկ.	
Սիլիվրի—Բէրմանլը	12 21	Երեքշաբթի Շաբաթ	4 54
Լասպոլօվա ... ժամ.	1 10	Սարամպէյի մեկ. Բշ.	
Պուրկազ ... ժամ.	6 30	Ա. Պոլիս-Կիպրոյզ մեկ.	5